

El masclisme menysprea la dona fins a àmbits insospitats. (Laia Pajuelo) Penso que el que no us guanyeu vosaltres, ningú us ho regalarà. (Pere Pladevall)

Hauréu guanyat el dia que aquest tipus de treballs també els facin els nois. (Anna Gabriel)

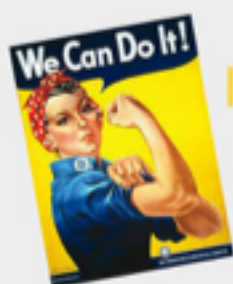
La dona AHIR I AVUI

Malgrat que ens hagin pogut dir que no servim per a segons què, som capaces de tot i més. (Marta Vilalta)

Encara hi ha molt camí per fer, per tenir una vida lliure de violència masclista. (Glòria Casas)

EN LES DIFERÈNCIES ESTÀ LA RIQUESA DE LA GENT.

(CRISTINA VILARDEBÓ)

Estoy convencida de que no hay futuro a paridad si las mujeres y los hombres no conviven pacífica y amorosamente; no tienen los mismos proyectos, ilusiones, deseos y objetivos. (Lidia Falcón)

ANDREA MELGAREJO VILLAR I JUDIT ESPARÓ GARCIA

TUTOR: JORDI VILARDELL

2N DE BATXILLERAT

INSTITUT MOIANÈS

10 DE DESEMBRE DEL 2014

**No les deseeo que tenguin poder sobre los hombres,
sino sobre sí mismas.**

Mary Wollstonecraft.

AGRAÏMENTS

Volem començar donant les gràcies a totes les persones que han fet possible que aquest treball sigui el què és. Realitzar un Treball de Recerca no és fàcil però sense cadascuna d'aquestes persones hauria estat impossible. En primer lloc, volem agrair al nostre tutor, el Jordi Vilardell, la seva implicació en el treball, la disponibilitat que ha mostrat sempre a l'hora d'atendre als nostres dubtes i, entre moltes altres coses, el recolzament moral que ens ha fet sentir al llarg del treball.

En segon lloc, agrair al Francesc Serra, a la Meritxell Vila i a la Gemma Gimeno que ens posessin en contacte amb alguns dels entrevistats. Agrair, a les persones que han deixat que les entrevistéssim: Marta Vilalta, Laia Pajuelo, Cristina Vilardebó, Lúdia Falcón, Anna Gabriel, Pere Pladevall i Glòria Casas; per la seva implicació, les seves aportacions, per conscienciar-nos de la part negativa del tema però, sobretot, per fer-nos gaudir-ne la part positiva. També hem de donar les gràcies a les més de cent persones que van destinar uns part del seu temps a contestar-nos l'enquesta i apropar-nos a la opinió i als coneixements d'una part de la societat.

Per últim, destacar la paciència que han tingut amb nosaltres tant familiars com amics, així com l'ajuda que també ens han aportat i la positivitat que ens transmetien.

A totes les persones anteriors, a les seves experiències, les seves aportacions i a totes les persones més que, al llarg de la seva vida, han col·laborat en la lluita per la igualtat: Gràcies, sense vosaltres, "*La dona ahir i avui*" no tindria el valor que té per nosaltres.

ÍNDEX

AGRAÏMENTS.

0. INTRODUCCIÓ.	6
1. EVOLUCIÓ DE LA DONA EN ELS ÚLTIMS SEGLES.	9
2. PAPER SOCIAL DE LA DONA.	14
2.1. EN L'ÀMBIT LABORAL.	14
2.2. EN L'ÀMBIT ECONÒMIC.	16
2.3. EN L'ÀMBIT POLÍTIC.	17
2.4. EN L'ÀMBIT DOMÈSTIC.	18
3. FEMINISME.	20
3.1. HISTÒRIA DEL FEMINISME.	20
3.2. TIPUS DE FEMINISME.	21
3.3. AGRUPACIONS FEMINISTES.	22
4. DONES IMPORTANTS.	25
4.1. DONES DESTACADES.	25
4.2. DONES ANÒNIMES.	30
5. MASCLISME.	32
5.1. TIPUS DE MASCLISME.	32
5.2. CAUSES.	33
5.3. DIFERÈNCIA ENTRE MASCLISME I FEMINISME.	33
6. VIOLÈNCIA DE GÈNERE.	35
6.1. EL CICLE DE LA VIOLÈNCIA, CAUSES I CONSEQÜÈNCIES.	36
6.2. TIPUS DE VIOLÈNCIA I MALTRACTAMENTS.	38
6.2.1. MALTRACTAMENT FÍSIC I PSICOLÒGIC.	38
6.2.2. MALTRACTAMENTS SIMBÒLICS: DONA OBJECTE, DEPENDÈNCIA ECONÒMICA O EXIGÈNCIA SEXUAL.	39
6.3. EVOLUCIÓ DEL MALTRACTAMENT	42
7. RESULTATS D'ENQUESTES	43
8. CONCLUSIONS.	61
BILBIOGRAFIA	64
ANNEX.	

0. INTRODUCCIÓ

Si fem un cop d'ull al passat, veiem que les dones han estat sempre condicionades pel fet de ser dones i, no només això, l'home també ho ha estat. Vivim en una societat en la qual ser d'un sexe o d'un altre et condiciona en molts aspectes i en molts d'aquests, negativament. Centrant-nos en la dona, sovint la societat veu la figura de la dona com un ésser inferior a l'home; més dèbil, menys responsable, amb menys capacitats... Però el fet és que pensar això és un error. Tothom sap, o hauria de saber, que les condicions físiques no venen determinades pel sexe de la persona, i les capacitats mentals encara menys. Tot i així, tots alguna vegada hem fet un acte sexista a la nostra vida, i de fet, no és gaire estrany. Des que som petits estem envoltats de masclisme i de feminisme. Podríem determinar el nostre primer contacte amb el sexisme tan bon punt sentim frases com "No et disfressis de princesa, ets un nen" ja que és una oració sexista. Amb aquest treball no volem exigir que homes i dones siguin iguals en tot ni molt menys deixar la dona per sobre de l'home. És cert que un home i una dona no són iguals i, per tant, és normal que hi hagi aspectes diferenciats però dins d'aquestes possibles diferències no hi hauria d'haver lloc per a condicions socials, ni discriminació.

Al reflexionar sobre aquest tema, ens van sorgir diverses preguntes que ens van empenyer a informar-nos i voler investigar sobre tot això. Partíem de la idea que la societat discriminava la dona per la seva condició, que no eren prou valorades, que hi havia diferències socials a nivell polític, laboral, domèstic, etc. però volíem saber si la gent n'era conscient o si pensaven diferent que nosaltres. Teníem clar que volíem observar les diferències més importants i les més discriminatòries: drets, obligacions, tracte... i extreure'n conclusions. Cada vegada trobàvem més interessant el tema i a mesura que avançava la recerca, se'ns plantejaven més motius per fer-la.

Podríem dir que la metodologia d'aquest treball és molt diversa ja que hem utilitzat des de portals web fins a anàlisis d' experiències personals. En primer lloc, parlarem del tema principal del nostre treball; l'evolució de la dona en els últims segles. Per realitzar aquest apartat hem cercat informació en diferents portals web en els que s'explicaven els esdeveniments clau per l'evolució de la dona. A partir d'això i d'articles històrics, hem recreat la història evolutiva de la dona. Pel que fa la resta, podem distingir dos tipus d'apartats: apartats en els que ens hem basat en el que pensa la societat, el que aquesta reflecteix dia a dia i, sobretot, en entrevistes a persones de diferents àmbits i molt coneixedores del tema; i altres apartats en els que ens basem en informació d'articles, llibres i documents històrics, portals web i mitjans audiovisuals. La recerca que hem realitzat per tal de conèixer l'opinió de la gent, ha sigut mitjançant enquestes que hem fet arribar a la població masculina i femenina tan per internet com per altres mitjans, cosa que ens ha permès fer-ne un tractament estadístic i comparatiu. Hem obtingut un total de 150 enquestats. Pel mateix motiu, hem realitzat diverses entrevistes a persones que hem considerat útil conèixer la seva opinió personal relacionada amb aquest tema. Algunes de les persones entrevistades les vàrem anar a cercar i vam parlar amb elles personalment i d'altres ens van contestar l'entrevista mitjançant el correu electrònic o per telèfon. Les entrevistes han estat realitzades a la Laia Pajuelo Sans, a la Lúdia Falcón O'Neill, el Pere Pladevall Vallcorba, a la Cristina Vilardebó Abella, a la Glòria Casas Vila, a la Marta Vilalta i Torres i a l'Anna Gabriel Sabaté. Cal dir que tots els mètodes esmentats anteriorment han sigut imprescindibles per la comprovació de la nostra hipòtesi. Per últim, ens ha semblat interessant observar el dia a dia del nostre entorn i, a partir d'aquí, recopilar frases que la gent diu per inèrcia i no s'adona que dient-les, està inculcant el feminisme o el masclisme en el sentit negatiu de la paraula.

El nostre principal objectiu és investigar sobre si hi ha hagut una evolució de la figura de la dona i, en cas afirmatiu, comprovar si ja no és tractada com anys enrere. També ho és conèixer, l'opinió i els coneixements de la gent sobre aquest tema, donar a conèixer personatges femenins importants i les seves trajectòries, així com agrupacions i esdeveniments rellevants al llarg de la història de la dona. A més, ens han sorgit nous objectius al llarg de la recerca i els hem desenvolupat en els diferents apartats.

En aquest treball ens hem plantejat diverses hipòtesis. En primer lloc, creiem que hi ha hagut una evolució de la situació social de la dona en els últims segles. En segon lloc, creiem que la societat percep alguns conceptes de manera diferent a com són o com haurien de ser realment. Quan parlem d'aquests conceptes ens referim al feminisme enfront al masclisme, la utilització del físic femení com objecte de publicitat, ignorància davant de dones importants, els maltractaments o les discriminacions que pateixen les dones.

Cal dir que el treball es basa en la societat d'Espanya i, en alguns casos, centrat en Catalunya tot i que també utilitzem antecedents d'altres països per arribar a la situació espanyola.

1. EVOLUCIÓ DE LA DONA EN ELS ÚLTIMS SEGLES

Al llarg de la història, la figura femenina ha passat per diversos moments evolutius (socials, polítics, econòmics...) que venen principalment determinats per esdeveniments socials com revolucions, conflictes bèl·lics o reivindicacions feministes.

A mitjans del s.XVIII la dona era un simple objecte dependent de les idees de la seva família o del seu marit. No podia tenir o exposar idees pròpies ja que estava mal vist per la societat del moment. Era considerada políticament incapaç de la mateixa manera que ho eren els nens i tan sols podia fer-se càrrec dels fills i de les tasques domèstiques.

En l'època de la Revolució francesa, les dones van començar a desenvolupar un paper en la societat més enllà de l'àmbit domèstic i això va crear una preocupació pel què fa la relació entre els dos sexes. A mida que va anar avançant la revolució, van sorgir dones que reclamaven la igualtat entre sexes i en els drets civils. Malgrat la lluita que van dur a terme, la dona no va experimentar canvis importants en la seva vida quotidiana ni va aconseguir lliurar-se de la dependència dels homes.

Durant el segle XIX, la dona es va anar incorporant poc a poc en el món laboral i, d'aquesta manera, va començar a contribuir en l'economia familiar de manera complementària. Tot i així, per diversos motius com l'arribada de la industrialització o l'invenció de nova maquinària, la dona va tenir èpoques en les quals treballava molt a canvi de salaris baixos en comparació a l'home i altres èpoques en les quals va retrocedir tornant a ocupar-se de les tasques domèstiques i a fer-se càrrec dels fills. Per altra banda, el factor més influent era la classe social a la que pertanyia cada dona ja que això era proporcional a la seva situació econòmica. D'aquesta manera, qualsevol dona provinent d'una família amb dificultats econòmiques havia de seguir treballant sense donar importància a la seva edat.

La dona ahir i avui

A principis del segle XX amb l'arribada de la Primera Guerra Mundial, molts homes van haver d'abandonar els seus llocs de treball per anar a lluitar al front. Aquests llocs de

Dones ocupant-se de tasques "masculines" durant la guerra.

treball requerien una nova ocupació que van dur a terme les dones. Fins aleshores aquests oficis eren considerats purament masculins ja que es tractava de tasques relacionades amb l' indústria pesant (conductors de camions, miners, fabricadors d'armaments etc.) i es creia que les dones estaven incapacitades per realitzar-les. Per aquest fet, els homes s'hi van resistir ja que consideraven aquestes tasques únicament seves i es van adonar que podien ser substituïts. A més, la inseguretat creixia pensant que poguessin fer-les millor que ells.

Malgrat tot, les dones van continuar amb aquests llocs de treball i van demanar una Llei d'igualtat salarial. Aquesta demanda no es va respectar, ja que molts homes pensaven que aquestes ocupacions eren temporals i que un cop acabada la guerra tot tornaria a la normalitat. En acabar la guerra, realment les coses van tornar a ser com abans ja que es van acomiadar moltes dones i les poques que van quedar rebien sous molt baixos. Tot i així, la guerra va significar un avenç pel que fa la situació laboral de la dona ja que, encara que fos per poc temps, van poder demostrar que estaven a l'altura d'aquests llocs de treball i que per tant també tenien dret a introduir-se en el món laboral. Al mateix temps, també va significar un avenç pel que fa la situació política-social ja que les dones van emprendre una lluita per aconseguir el dret a vot argumentant que si tenien igualtat pel que fa el tipus de feina, també podien tenir-ne a l'hora de prendre decisions. Aquests drets els van reivindicar amb l'aspecte físic i la vestimenta: es van tallar els cabells molt curts, es posaven barrets semblants a les boines, es vestien a l'estil moda parisenc, portaven collarets llargs de perles, etc. A més, van iniciar una vida social.

Dones reivindicant-se per aconseguir el sufragi universal.

La dona ahir i avui

Durant els divuit anys següents, la minoria de dones que exercia una professió estava destinada a ocupar feines que requerien poca responsabilitat a unes condicions mínimes.

Aleshores, l'arribada de la Guerra Civil Espanyola va provocar un efecte similar que el de la Primera Guerra Mundial pel que fa la situació de la dona. Els homes van tornar al front a lluitar i les dones es van reintroduir en feines considerades masculines. A diferència que en la Primera Guerra Mundial, les dones es van tornar més independents, cosa que va suposar un trencament de la monotonia del moment respecte les feines domèstiques. Tanmateix, van aconseguir treure's els sentiments d'inferioritat i de subordinació que tenien envers l'home.

Espanya estava dividida en dos bàndols, cada un a favor d'un ideal de dona diferent. L'Espanya Republicana apostava per la "dona nova"; una dona lliure i independent. D'altra banda, hi havia la Zona Nacional que defensava la dona submissa i abnegada que obeïa les normes establertes per l'església catòlica.

Finalment, cal dir que en l'àmbit domèstic hi va haver disgregacions familiars, les dones vivien amb els pares o els sogres durant l'estada dels homes a la guerra i, per tant, van sorgir nous grups domèstics formats per diverses generacions.

El següent pas important i gairebé decisiu en la història evolutiva de la dona va ser la Segona Guerra Mundial que va suposar un canvi radical a diferència de les altres guerres. Possiblement va ser degut a la participació bèl·lica femenina, la qual va ser superior i més activa, com fins aleshores només ho havien fet els homes. El govern va ser qui va encoratjar a les dones perquè contribuïssin en la guerra i s'allistessin a les forces armades, elles així ho van fer i van ser participants tan actives

Grup de dones que, durant la Segona Guerra Mundial, es van allistar a l'exèrcit per col·laborar en el conflicte bèl·lic.

que fins i tot, algunes van ser víctimes d'aquest conflicte. Les dones que van decidir col·laborar van consolidar el sentit d'independència i alliberament que hem esmentat anteriorment. Fins i tot, es van lliurar de la independència econòmica que tenien amb els seus marits. Les tasques van ser remunerades amb sous més elevats dels que havien rebut fins aquell moment però no prou elevats per arribar als sous masculins.

Amb el final de la guerra, la situació femenina es va estancar com ja havia passat al finalitzar altres conflictes bèl·lics, però aquest cop va resultar ser un estímul molt superior pel que fa els moviments feministes que arribarien anys després. D'ençà de la Segona Guerra Mundial, es va començar a veure la dona en el món laboral com quelcom cada vegada més corrent. La dona lluitava per poder treballar fora de casa de la mateixa manera que ho feia l'home, sense necessitat de renunciar a l'educació ni cuidat del

Cartell estatunidenc de propaganda bèl·lica creat el 1943 com a imatge inspiradora per aixecar la moral durant la Segona Guerra Mundial.

fills ja que volien seguir ocupant-se'n; això sí, de manera equitativa amb els seus marits. L'interès que mostraven les dones pel que fa el treball era degut a diversos motius: en primer lloc, volíem demostrar que eren persones amb les mateixes capacitats que els homes i que, per tant, tenien dret a decidir què volien fer. En segon lloc, aquest interès també estava present pel fet d'aconseguir independència econòmica i, per tant, no dependre dels seus marits en termes econòmics. A tot això, s'hi suma la lluita del dret a vot; una lluita que va resultar ser molt dura però que va acabar tenint com a conseqüència l'implantació del sufragi universal, cosa que va resultar la "igualtat" entre sexes pel que fa la presa de decisions de caire polític en una democràcia.

Actualment, la situació de la dona ha canviat i en molts aspectes a millor. Tot i així, també hi ha persones que pensen el contrari com és el cas de Pere Pladevall, que creu que tot segueix igual de malament però que les dones ja s'hi ha acostumat. D'altres com Anna Gabriel, creuen que la millora o l'empitjorament de la situació de la dona és un fet relatiu que depèn de l'època i de la persona en concret de la que estiguem parlant. Avui en dia, la presència de la dona en el món laboral no és veu com a una cosa estranya, al menys en algunes feines. Però per altra banda, veiem que en l'àmbit familiar encara hi ha moltes coses per canviar. Però la situació de la dona actualment no s'acaba aquí. També hauríem de parlar sobre el fet del menyspreu o la poca valoració que reben moltes dones, com diu Laia Pajuelo, la quotidianitat domèstica de la dona no és valorada, perquè no produeix un sou a final de mes. Sobre aquest mateix tema, Pere Pladevall afegeix que, la situació de la dona en el nostre país no és d'esclavatge

La dona ahir i avui

però sí que mateix molt estrès i que, a més, el pes de la responsabilitat les aclapara. Si observem la societat que ens envolta podem arribar a la conclusió que les dones, en general, acostumen a presentar una obsessió pel que fa la bellesa i les tendències que, sovint, les porten a la pèrdua d'autoestima i, de rebot, els homes també les valoren menys. El sexisme no esdevé com un fet puntual i el principal problema el tenim tots al no adonar-nos que moltes situacions del nostre dia a dia són discriminatòries i les passem per alt. Com bé ens deia una entrevistada, la situació actual ha de ser d'alerta. Marta Vilalta també constata que observa un relaxament en les generacions més joves pel que fa la defensa dels drets. Ella mateixa ens afirmava que patim un estancament o inclús, una regressió. Per tant, hem de tenir present que la majoria d'aquests problemes esmentats es deuen, en bona part, a l'educació que rebem des de ben petits, als estereotips que ens anem transmeten generació rere generació i que, tenint en compte que encara hi ha molt per fer i per aconseguir, si no canviem aquest fet, l'únic que estem fent és alimentar aquesta desigualtat per tal que creixi.

2. PAPER SOCIAL DE LA DONA

2.1. EN L'ÀMBIT LABORAL

A la Prehistòria homes i dones treballaven per igual en busca d'aliments. Amb l'arribada de les societats agrícoles, la dona es dedicava a les feines de casa però també treballava en el camp. Més endavant, amb el creixement de la indústria, la població femenina es va incorporar al món laboral per necessitat econòmica i ho compaginaven amb les tasques domèstiques. Amb aquesta incorporació, pretenien tenir una autonomia pròpia alliberant-se de la dependència econòmica dels seus homes i reivindicar una existència social pública. Primer van començar exercint feines que eren considerades femenines a causa de les professions estereotipades que encara són presents avui en dia. Aquestes, relacionen els homes amb feines com bomber, constructor o mecànic; i a les dones amb professions com infermera, mainadera o cuinera. (Cal dir que trobem contradiccions socials ja que tot i ser considerades tasques femenines, en cuina, per exemple, veiem que els cuiners més destacats solen ser homes; Ferran Adrià, Karlos Arguiñano, Joan Roca, entre molts altres). S'ha de tenir en compte que cada vegada hi ha més igualtat pel que fa aquestes feines però encara no és prou elevada. Per validar aquesta tesi, ens basem en opinions com la de la Marta Vilalta¹, que ens ha afirmat que en diverses ocasions ha notat que havia de fer més perquè se li valorés la mateixa feina que un company del sexe oposat ja que se la tenia menys en compte pel fet de ser jove i dona. També ens ha dit que és complicat explicar aquest fet amb paraules perquè sobretot és tracta de percepcions i sensacions. Una altre entrevistada, Lúdia Falcón², ens va explicar que ja fa anys, buscava una feina de duanes molt important a Barcelona, i tot i ser advocada, li van dir que no perquè era una dona.

Les dones han guanyat molt durant els últims segles en el terreny laboral i cada vegada n'hi ha més que ocupen càrrecs elevats, tan en el sector públic com en el privat (tot i

¹ Entrevista completa a l'annex.

² Entrevista completa a l'annex.

La dona ahir i avui

que el percentatge de dones en empreses privades, és més elevat en treballs no qualificats envers als qualificats). Això es deu a que el món laboral ha anat evolucionant poc a poc i s'ha fixat més en les capacitats organitzatives i en el coneixement abans que en les físiques ja que l'home hi té superioritat. Hi ha molts homes que encara no toleren que la seva superior sigui una dona o que hi hagi dones que ocupin una direcció en una empresa. Un altre fet destacable és que acostumen a haver més dones desocupades que homes. De les dones ocupades, veiem que n'hi ha més a l'àmbit públic que al privat. Segons ens ha dit Pere Pladevall³, ell no s'ha sentit discriminat per companyes del sexe oposat, però algunes vegades té dificultat de relacionar-se amb elles ja que per ell, el món femení és molt propi i complex. A l'Ajuntament de Sant Feliu, hi ha més dones que homes. A ell li agrada fer les llistes electorals de manera que hi hagi homes i dones, gent gran i gent jove, de manera que hi hagi diferents visions.

En l'àmbit laboral, on hi ha més problemes és en els països en via de desenvolupament ja que hi ha menys feines amb sous remunerats i a les dones n'hi prohibeixen l'accés. Per tant, milions de dones han d'optar pel treball itinerant, especialment en àrees on queden més exposades a la violència emocional, psicològica, física o sexual. Aquesta situació és insostenible ja que hi ha moltes dones explotades. Com a conclusió, veiem que la integració de les dones en aquest àmbit ha significat un avenç per la societat però encara queda molt per recórrer en busca de la igualtat professional.

Hem fet una recerca dels consells administratius d'empreses i bancs espanyols per tal de mostrar tot el que hem dit anteriorment. El que en volem destacar és la diferència que hi ha pel que fa el nombre d'home i dones a cada administració.

Bancs i caixes	Nombre d'homes	Nombre de dones	President/a
Banc Sabadell	14	3	Josep Olliu i Creus
Caixa Catalunya	6	0	José Carlos Pla Royo
CaixaBank	17	4	Isidro Fainé Casas
BBVA	11	3	Francisco Gonzàlez Rodríguez
Banco Santander	11	4	Ana Botín-Sanz Sautuola
Grupo Banco Popular	12	3	Ángel Carlos Ron Güimil

³ Entrevista completa a l'annex.

Empreses	Nombre d'homes	Nombre de Dones	President/a
Repsol	14	1	Antonio Brufau Niubó
Dia	8	2	Ana María Llopis
Vodafone	10	2	Francisco Román
El Corte Inglés	7	2	Isidro Álvarez Álvarez
Gas Natural	17	0	Salvador Gabarró Serra

2.2. EN L'ÀMBIT ECONÒMIC

L'àmbit econòmic està molt relacionat amb tots els altres, especialment amb el polític i el laboral. Com veiem en l'apartat anterior, el concepte econòmic va ser una de les principals causes que va fer que la dona entrés al mercat professional. Anys enrere, la dona estava totalment condicionada pel seu marit a l'hora de prendre qualsevol decisió; per exemple, fer tràmits bancaris o treure diners del banc sense l'autorització del seu marit no estava permès i, per tant, depenia totalment d'ell. Creiem que segurament era així ja que ella no disposava de diners personals perquè és dedicava més a les feines domèstiques. Més endavant, les dones van començar a exercir feines remunerades que els hi aportava una alliberació econòmica pel que fa als seus marits. És a dir, el fet que una dona decideixi ser mestressa de casa, crea una dependència econòmica ja que no és un treball remunerat i pot generar altres dependències posteriors. A més, el fet que la dona no sigui independent econòmicament fa que l'home tingui més poder dins la unitat familiar. Dins d'aquest àmbit, trobem també l'evolució pel que fa als guanys. En un principi hi havia una diferència molt efectiva pel que feia el sou d'un home i el d'una dona que feien la mateixa feina, a mida que han anat passant els anys, aquesta diferència s'ha anat ajustant però actualment, encara no és suficient. Segons la informació que hem obtingut, el 2013 la dona cobrava, en general, un 23% menys que l'home per fer la mateixa feina amb el mateix nivell de responsabilitat. Davant

d'aquesta situació, Montse Gatell⁴ exposa: “*No vivim en una societat cohesionada entre homes i dones, per exemple, a nivell laboral, la desigualtat entre uns i altres suposa un atemptat contra els drets humans*”. Al demanar a la societat si eren conscients d'aquestes desigualtats, hem comprovat que la gran majoria no ho són. La minoria restant, ens ha argumentat que creu que això depèn de molts factors com l'antiguitat, el tipus d'empresa, el conveni laboral, etc.

2.3. EN L'ÀMBIT POLÍTIC

En aquest àmbit, podem distingir dos tipus de situacions: la dona en àmbit extern de la política (votar, poder expressar la seva ideologia, etc.) i la dona en l'àmbit intern (exercir una tasca de responsabilitat política). Antigament es creia que la dona no era prou dotada mentalment per emetre opinió sobre assumptes públics ni exercir càrrecs polítics. Aquest pensament era conseqüència de que les dones no poguessin rebre educació i, per tant, semblava estar menys preparada que l'home. Les dones van emprendre una gran lluita per tal de canviar les coses. El principal objectiu d'aquesta lluita era aconseguir el dret a vot i poder implicar-se més en la política. Segons explica Margot Pujal en el seu llibre⁵:

“A Espanya, durant la Segona República, es va concedir el vot a les dones després de fortes polèmiques a les Corts, ja que els diputats d'esquerra s'hi oposen perquè temen que la influència clerical en l'electorat femení beneficiï la dreta”.

També ens informa més concretament sobre el territori català:

“A Catalunya en particular, en temps de Segona República, s'aconsegueix finalment el vot femení -encara que cal recordar que en la seva primera versió s'exclouen les dones casades i les prostitutes-. El 1931 s'aconsegueix el sufragi femení (una de les seves precursoras és Clara Campoamor), una llei de divorci i una altra sobre l'avortament lliure i gratuït”.

Pel que fa la introducció de la dona en l'àmbit polític intern, el procés de modernització capitalista va afavorir a que la dona entrés al mercat laboral i a l'escolaritat participant així en moviments socials, i accedint de manera molt lenta a espais polítics i de govern.

⁴ Presidenta de l'ICD.

⁵ Pujal, Margot: *El feminisme*, desembre 2005. Barcelona, editorial UOC.

Aquesta situació ha anat millorant i el nombre de dones en política s'ha incrementat, tot i així, encara hi ha molta desigualtat. Una de les causes de que hi hagi un nombre inferior de dones en política, és la poca quantitat de candidatures que presenten, en certa manera, no es presenten més candidates per por a ser rebutjades socialment, tenint en compte que les primeres dones vinculades en política s'hi van introduir gràcies a contactes que tenien en l'àmbit polític. Per resoldre la desigualtat, es podria augmentar la quota mínima de candidatures de dones. Actualment, hi ha sistemes que ja estableixen un mínim de participació política femenina. Com en el cas de la CUP, segons ens ha explicat Anna Gabriel⁶, hi ha una llei estatal que imposa plena paritat en les llistes, és a dir, hi ha d'haver un 60% i un 40% d'homes i dones. Per exemple, pot haver un 40% d'homes i 60% de dones o al revés. Ens hem informat sobre això i, aquesta llei no és acceptada per tothom ja que hi ha gent que troba injust que, per llei, la dona gaudeixi d'una plaça laboral sense guanyar-se-la. Pel que fa el tipus de tasques polítiques que exerceixen les dones veiem que la majoria són en sectors socials com l'educació o la sanitat i, per tant, engloba temes com l'avortament, el control de la natalitat, entre molts altres. Això produeix un rebuig social, sobretot per part d'homes, ja que ho consideren assumptes feministes pel fet de ser gestionats per dones.

Pel tema de les ocupacions, veiem que en el Parlament de Catalunya hi ha 56 dones i 79 homes, el qual no suposa una paritat exacte però, cada vegada la xifra entre homes i dones al Parlament s'ha anat igualant. La primera legislatura, exigia un 94% d'homes i un 6% de dones, dada que ens ha aportat Marta Vilalta⁷. A nivell de poble, tenim l'exemple de l'Ajuntament de Sant Feliu, en el qual hi ha més dones que homes, segons ens ha dit Pere Pladevall⁸.

2.4. EN L'ÀMBIT DOMÈSTIC

Antigament, la dona des de ben petita havia de preparar-se per ser esposa. La finalitat de la dona era, i ho segueix sent en alguns llocs, ajudar a la seva mare en les feines de casa, casar-se, tenir fills i cuidar-los, ocupar-se de la casa, obeir al seu marit, tenir les coses preparades quan ell arribava de treballar, etc. No podien estudiar ni treballar i

⁶ Entrevista completa a l'annex.

⁷ Entrevista completa a l'annex.

⁸ Entrevista completa a l'annex.

La dona ahir i avui

només havien de buscar un bon marit. Això ha evolucionat i, amb la lluita de la alliberació femenina, s'ha intentat canviar aquesta figura de la dona en tots els àmbits. Amb això, la dona ja no és tan considerada totalment dependent de l'home i pot estudiar i treballar. Tot i així les coses no han canviat tant; la dona segueix sent, en la majoria de casos, la que s'ocupa de la mediació familiar quan hi ha problemes i de les feines de casa: Neteja, posa la taula, fa el dinar, recull les joguines, reposa la nevera, cuida els seus fills i s'ocupa de que no els falti res. Però, qui és el que penja un quadre, arregla una bicicleta o una persiana? L'home. I després, qui neteja el que ell ha embrutat? La dona. Per tant, ella ha de treballar, cuidar els fills i cuidar-se de la casa. Un exemple de superioritat en l'àmbit domèstic és que l'home firma els papers que arriben a casa encara que sigui ella la que vagi a les reunions, per tant, en molts casos, l'home segueix marcant l'autoritat. Es podria dir que aquesta situació està així per culpa dels dos; en ocasions, l'home deixa totes les responsabilitats a la dona, i la dona es deixa manipular i no transmet que això també ho pot fer l'home i, per costum o perquè la societat ha evolucionat així, ho segueix fent ella. En moltes famílies s'educa diferent al fill que a la filla. A la filla, se li ensenya a planxar, rentar o cuinar, mentrestant al fill li inculquen que busqui un bon treball per poder mantenir, en un futur, a la seva família. Això no canviarà fins que cap dels dos no doni un pas per canviar i fer que la societat s'organitzi d'una manera diferent.

Actualment, les coses estan canviant més i s'està considerant més a la dona dins la unitat familiar i ella es disposa a repartir les feines de forma més equitativa. Els homes s'involucren més amb els fills i ajuden més a les feines de casa. Cal dir que tot el que hem esmentat anteriorment no és així en tots els casos. Hi ha molts homes que també s'ocupen de les feines de casa i les dones són les que van a treballar però generalment, és al revés.

3. FEMINISME

El feminisme és un moviment social i polític que es va iniciar formalment a finals del s.XVIII. Suposa la presa de consciència de les dones com a grup o col·lectiu humà i lluita per considerar que la suprema millora sigui elevar a la dona a la categoria de l'home com a ésser modèlic i, per tant, té la tendència de millorar la posició de la dona en la societat. Aquesta tendència es deu a l'opressió, la denominació i l'explotació que han rebut per part de l'home. La seva lluita ha sigut una de les manifestacions històriques més significativa empresa per les dones, i és lenta però imparable. S'ha de tenir en compte que hi ha homes feministes (recolzen el moviment) mentre que no totes les dones s'hi consideren. Pere Pladevall⁹ ens ha definit el feminisme com a una reacció al domini del masclisme i que, a vegades, al corregir-se es tendeix a exagerar una mica. Creu que el feminisme té una explicació lògica ja que és d'autodefensa. L'entrevistada Laia Pajuelo¹⁰ ens diu el següent: "El feminisme, com diu Angela Davis¹¹ és la idea radical de que les dones som persones...". Per altra banda, Glòria Casas¹² ens ha mostrat la seva indignació davant el fet que el feminisme es consideri una cosa negativa mentre que per ella, és un moviment que ha aconseguit grans avenços per tota la humanitat i que vol una societat justa per homes i dones.

Símbol femení versió modificada per representar la força femenina.

⁹ Entrevista completa a l'annex.

¹⁰ Entrevista completa a l'annex.

¹¹ Angela Yvonne Davis (EEUU, 26 de gener de 1944) és una política marxista, activista afroamericana i professora de Filosofia de la Universitat de Califòrnia a Santa Cruz, EEUU. (Font: Viquipèdia - http://es.wikipedia.org/wiki/Angela_Yvonne_Davis).

¹² Entrevista completa a l'annex.

3.1. HISTÒRIA DEL FEMINISME

El feminisme va sorgir primer a França i després a Anglaterra a partir del 1890 “feminism” en substitució de “womanism”. A Espanya va aparèixer al 1899. Els orígens es situen al voltant de la Revolució Francesa com un moviment col·lectiu de dones. Durant la revolució hi havia els “cahiers de doléances” (quaderns de queixes). A diversos d'aquests, hi havia queixes de dones ansioses per canviar en molts aspectes la situació en la que es trobaven.

La Revolució Francesa (1789) i les altres revolucions liberal-burgeses van plantejar com objectiu central la obtenció de l'igualtat jurídica, de les llibertats i els drets polítics. Aviat va sorgir la gran contradicció que va marcar la lluita del primer feminisme: Les llibertats, els drets i la igualtat jurídica que havien sigut les grans conquestes de les revolucions liberals no van afectar a la dona. Els “Drets de l'Home i el Ciutadà” que proclamava la Revolució Francesa es referien en exclusiu “a l'home”, no al conjunt dels éssers humans. A partir d'aquell moment, a Europa Occidental i Nord-americà, es va iniciar un moviment: El feminisme. Va lluitar per la igualtat de la dona i la seva alliberació. Durant aquella època, el principal objectiu del moviment de les dones va ser obtenir el dret a vot. El feminisme va començar a ser visible a partir del s.XX en societats occidentals on va tenir importants èxits com el dret al sufragi o al divorci.

3.2. TIPUS DE FEMINISME

Pel que fa el feminisme, hem trobat que hi ha tres tipus classificadors generals¹³. En primer lloc trobem el radical, un moviment extremista va ser recolzat per Marx¹⁴ i s'oposava al sistema patriarcal i el predomini de l'element masculí en la societat del moment¹⁵. En una societat laboral, la igualtat entre l'home i la dona és fonamental per tal d'establir relacions estables entre ambdós sexes. Les conseqüències que això comportaria serien lluites contra la opressió de la dona, tenint en compte que la solució al conflicte es trobaria quan els homes deixessin de ser la classe dominant. En segon lloc,

¹³ Informació extreta del portal web del ministeri d'educació, cultura i esport.
<http://educalab.es/intef>

¹⁴ Karl Heinrich Marx (Trèveris, 5 de maig de 1818 – Londres, 14 de març de 1883) va ser un filòsof, economista polític, sociòleg i revolucionari alemany. Marx va tractar una gran varietat de temes i és conegut, sobretot, per la seva anàlisi de la Història en termes de lluita de classes.

¹⁵ Dècada del 1970.

trobem el feminisme moderat, el qual rep recolzament per part de partits que vol millorar la situació política i jurídica de la dona; concedir-li dret a vot i millores en l'àmbit laboral i per últim, trobem el feminisme de síntesi. Aquest últim tipus es troba entre els altres dos anteriors. Per una banda, es basa en l'anàlisi marxista que recolza la divisió de classes socials. Confirma que per una possible solució és necessari que hi hagi aquesta diferència de classes però només si la societat és més justa i veu ambdós sexes de forma imparcial.

No obstant això, s'ha de dir que aquesta classificació és molt relativa i es pot ramificar o interpretar de manera diferent. Per exemple, Glòria Casas ens ha dit: *"hi ha molts tipus de feminismes (liberal, radical, de la diferència, postmodern...)"*.

Inscripció en un mur com a acció reivindicativa.

3.3. AGRUPACIONS FEMINISTES

Tenint en compte que una agrupació és un conjunt de coses o persones unides, podem definir les agrupacions feministes com associacions de persones unides amb la finalitat de cooperar per tal d'arribar al seu objectiu principal: fer que la dona desenvolupi un paper important en la societat en la qual vivim i capacitar-les mentalment de seguretat, llibertat i autoestima per fer-les sentir a l'altura dels homes.

Entre les agrupacions feministes hi ressalten alguns objectius clau. Entre ells podem trobar la recerca d'una estratègia per arribar a la igualtat de gènere i, per suposat, la posada en escena d'aquesta estratègia. Amb aquesta igualtat, aconseguir eliminar la discriminació cap a la dona pel fet de ser-ho, així com també busquen acabar amb la violència de gènere aconseguint que la dona es senti igual de forta i dotada que l'home. El respecte, el viure en una societat que tracti la dona amb dignitat i la integritat de la figura femenina com una més en el sistema en el que vivim també són conceptes pre-

sents i que reben un grau d'importància molt elevat. Tenen molt clar que les lleis estan per complir-se i, per tant, busquen fer complir els drets i els deures que tenen a veure amb la dona. Un altre objectiu que acostumen a perseguir és el trencament amb tot aquell estereotip que emmarqui el que ha de ser femení i el que ha de ser masculí. I com a últims objectius destacables podríem esmentar el fet d'igualar l'activitat de les dones a la dels homes pel que fa el món laboral: optar als mateixos càrrecs, tenir responsabilitats ambdós sexes, etc.

A continuació, fem referència a algunes de les agrupacions feministes més destacades:

- **Institut Català de la Dona (ICD)¹⁶:**

- Presidenta: Montserrat Gatell i Pérez.
- Creació: 1989
- Seu central: Barcelona. Té 4 oficines a: Girona, Tarragona, Lleida i Terres de l'Ebre.
- Adreça web: dones.gencat.cat/ca/
- Correu: icd@gencat.cat
- Què és: L' Institut Català de les Dones és l'organisme del Govern que dissenya, impulsa, coordina i avalua les polítiques de dones i per a les dones que desenvolupa l'administració de la Generalitat.
- Funcions: Té com a tasques recopilar informació i documentació sobre la situació de la dona a Catalunya, elaborar informes sobre aquesta qüestió, fomentar la prestació de serveis específics per a dones, potenciar la participació social de les dones i incentivar l'associacionisme femení mitjançant ajuts i cooperant amb el Consell Nacional de Dones de Catalunya per la defensa dels seus interessos, a més de vetllar pel compliment dels convenis i acords internacionals que afecten la seva situació.

- **Ca La Dona¹⁷:**

- Presidenta: —
- Creació: Al juny de 1988.

¹⁶ Informació extreta de la web oficial de l'ICD: dones.gencat.cat/ca/

¹⁷ Informació extreta de la web oficial de Ca La Dona: <http://www.caladona.org/>

- Seu central: Barcelona.
- Adreça web: <http://www.caladona.org/>
- Correu: caladona@caladona.org
- Què és: Ca la Dona és un espai de trobada i relació entre dones i grups de dones, obert a la participació i a les propostes de les dones que ho desitgin. És un espai físic, però, sobretot, simbòlic, un lloc d'experiències polítiques, de reflexió i producció de pensament.
- Funcions: Crear un espai on l'heterogeneïtat serveixi d'enriquiment col·lectiu gràcies al debat i a la reflexió conjunta. Un espai on cada grup pugui organitzar i desenvolupar les seves activitats: on es puguin fer actes culturals, trobades, manifestos... un espai que volem que sigui el teu, que sigui el de les dones que ens bel·luguem per tal de fer trontollar tot allò que ens oprimeix.

• **Dones per les Dones¹⁸:**

- Presidenta: —
- Creació: 03/02/2004
- Seu central: Palau-Solità i Plegamans.
- Adreça web: <http://donesperlesdones.blogspot.com.es/>
- Correu: dones.palau@hotmail.com
- Què és: L'Associació és una societat sense ànim de lucre: és un lloc de trobada, on intercanviem idees i opinions dels temes que més ens interessin o ens preocupen. Per l'experiència que tenim, sabem que els problemes que creiem individuals són en gran part similars als d'altres dones. És també un lloc on pots plantejar les teves inquietuds i trobar altres dones que també les comparteixin.
- Funcions: Recollir i difondre informació sobre l'igualtat social home+ dona, promoure la dona i la seva participació en àmbits socials i culturals, facilitar i atendre les consultes que es plantegin sobre qüestions relatives a les dones de Palau-solità i Plegamans.

- ¹⁸ Informació extreta del portal web: <http://donesperlesdones.blogspot.com.es/>

4. DONES IMPORTANTS

Com hem vist en el primer apartat d'aquest treball, la situació de la dona en el món ha patit una evolució. Aquesta evolució s'ha portat a terme al llarg dels anys i s'ha aconseguit amb la lluita i el sacrifici de milers de persones.

4.1. DONES DESTACADES¹⁹

En aquest apartat, volem destacar-ne algunes de força importància històrica i mundialment. Hem de dir que n'hi ha moltes més i que no hi ha només dones, hem de tenir clar que la lluita feminista segueix un camí per millorar la situació de la dona però això no vol dir que no trobem homes que ajudin a aconseguir arribar a aquesta meta. Per exemple, John Stuart Mill va defensar la igualtat de les dones i el sufragi femení, defensa a partir de la qual es va formar el moviment sufragista. A més, segons afirma Joaquina Alemany en el seu llibre²⁰, Stuart Mill va escriure *“La esclavitud femenina”*²¹, un llibre que va esdevenir punt de referència principal del feminisme liberal a finals del s. XIX.

• **Clara Campoamor:** Defensava el sufragi femení i va dedicar la seva vida política a això. Treballava a Madrid per aconseguir el reconeixement polític del dret de la dona en l'àmbit jurídic, científic i social. Va disposar del suport de tots els col·lectius que defensaven el concepte universal de la llibertat femenina. Tot i això, se la va criticar molt i, per fer-ho utilitzaven tot el que tenia a veure amb el físic; que era lletja i per això no es casava, que era una

Clara Campoamor pronunciant un discurs.

¹⁹ Biografies a l'annex.

²⁰ Alemany, Joaquina: *les dones també fem la democràcia*, maig 2008. Barcelona, Raval Edicions SLU, Mina.

²¹ Publicat l'any 1869 com *The Subjection of Women* i traduït al castellà per Emilia Pardo.

amargada i per això dedicava la seva vida a la política, etc.

- **Federica Montseny:** Federica Montseny va ser la primera dona ministra d'Espanya, fet que se li ha reconegut sempre. A més, va ser una líder anarquista i ministra durant la Segona República Espanyola²². Ella, a més de dedicar-se a la política, també era escriptora i va escriure sobre temes literaris, filosòfics i feministes. Juntament amb Teresa Claramunt i Lucía Sánchez Saornil, va ser una de les primeres veus que va establir una correlació directa entre l'alliberament de la dona i les idees llibertàries. Montseny mai no es va considerar feminista, tot i que les seves tesis han acabat formant part del cos ideològic del feminisme contemporani.

- **Emmeline Pankhurst:** Va ser una de les fundadores del moviment sufragista britànic. Va lluitar per el dret a vot de les dones en el període anterior a la Primera Guerra Mundial²³. Al 1892 va fundar la Lliga a Favor del Dret del Vot de la Dona i, al 1903 va fundar la Unió Política i Social de la Dona, un moviment reivindicatiu. Les seves tàctiques la van portar diverses vegades a la presó, però com que provenia de classes altes no va patir les mateixes prohibicions que altres sufragistes. Després d'haver aconseguir el seu objectiu, el dret a vot femení al Regne Unit, va morir al 1928²⁴.

- **Mary Wollstonecraft:** Va ser la dona més important durant la Revolució Francesa²⁵. Va defensar la ideologia dels jacobins i va viatjar a París el 1792 per veure d'aprop les conquestes del nou ordre social i polític. Les seves opinions, on sobretot defensa l'educació de les dones, ja començaven a ser conegudes fora del seu país. Va escriure la seva obra fonamental, *Vindicació dels drets de les dones (1792)* que va tenir una gran influència en el feminisme del s.XIX que, més endavant, va esdevenir un referent del feminisme mundial. Ella reclamava la plena igualtat de drets per totes les dones (igualtat en la instrucció de l'home i la dona, dret de divorci, drets polítics i civils...) cosa que va donar suport a les reivindicacions d'Olympia de Gouges i d'Etta Palm. Aquesta obra va provocar la crítica dels homes de la seva època que van qualificar Mary Wollstonecraft de "hiena amb faldilles".

²² 1931-1939.

²³ 1914-1918.

²⁴ Informació extreta del portal web de la wikipedia: http://es.wikipedia.org/wiki/Emmeline_Pankhurst

²⁵ 1789-1799

- **Betty Friedman:** Va ser una teòrica i líder del moviment feminista nord-americà durant el 1960 i el 1970. Al 1963 va escriure l'assaig "*Mística de la feminidad*" on criticava el rol femení en la societat contemporània ja que provocava nombroses formes d'alienació. Amb l'anomenat "malestar sin nombre" es referia a les dones acomodades dels Estats Units, on existien taxes altes de depressió, suïcidi i alcoholisme, en dones que vivien de forma còmode sense haver de treballar, però amb un enorme buit de soledat, sentiment d'inutilitat i avorriment. Als anys setanta va plantejar diverses lluites per l'aprovació de les lleis sobre l'avortament, el treball femení i sobre els drets de les dones en general²⁶.

- **Lidia Falcón:** És una política i escriptora espanyola resident a Madrid. Al 1976 va crear el Col·lectiu Feminista de Barcelona, la revista *Vindicación feminista* i la editorial *Ediciones de feminismo*. Al 1977 va fundar l'Organització Feminista Revolucionaria, a partir de la qual es va crear el Partit Feminista. Des de 1979 dirigeix la revista *Poder y libertad*²⁷. (Hem tingut el plaer de poder fer-li una entrevista per saber la seva opinió sobre aquest tema).

- **Flora Tristan:** Considerada la dona més important durant la Revolució Industrial (inspirada en Mary Wollstonecraft). Va ser una escriptora i pensadora socialista, feminista francesa d'ascendència peruana i una de les grans fundadores del feminisme modern. La seva idea principal era que tots els humans neixen lliures, iguals i amb els mateixos drets. El seu feminisme va fer un gir de classe social, que va provocar que en un futur esdevingués el feminisme marxista.

- **Teresa Claramunt:** Filla d'una família obrera nombrosa. Va rebre una educació elemental, com les nenes de la seva classe social, però aviat Teresa va posar en evidència la seva intel·ligència natural, que la va portar a formar-se d'una manera autodidàctica. Es va identificar en les idees de l'anarquisme, de manera que tota la seva vida fou un anar i venir a la comissaria, la presó, l'exili i el desterrament. Va protagonitzar diverses vagues i va reivindicar els drets de les dones a participar en la vida política, social i

²⁶ Informació extreta del portal web de la wikipedia: http://es.wikipedia.org/wiki/Betty_Friedan

²⁷ Informació extreta del portal web de la wikipedia: http://es.wikipedia.org/wiki/Lidia_Falc%C3%B3n

econòmica. Al 1889, juntament amb dues dones més, va fundar la Societat Autònoma de Dones de Barcelona, la primera organització feminista a la ciutat.

- **Kate Sheppard:** Va ser l'integrant més destacada del moviment per el sufragi femení a Nova Zelanda i per això, la sufragista més famosa d'aquest país. Nova Zelanda va ser el primer país en aprovar el sufragi femení en condicions igualitàries a la dels homes i, el treball de Sheppard per aconseguir aquest fi va tenir un impacte considerable sobre els moviments per el sufragi femení a altres països²⁸.

- **Dolors Monserdà i Vidal:** Va ser la primera feminista de Catalunya, com l'anomena Carme Karr, i va decidir dedicar-se a l'escriptura. Va participar varies vegades en els Jocs Florals, que va guanyar diversos cops i, inclús, va ser la primera dona que els va presidir, el 1909. Al ser la primera escriptora de novel·les a Catalunya, va utilitzar les seves obres per expressar i divulgar les seves idees feministes i d'aquesta manera expressar la seva opinió i els seus sentiments sobre aquest tema.

- **Carme Karr:** Aquesta dona va ser molt important a Catalunya. L'any 1917, des de la revista "feminal" va reclamar un canvi en la submissió en què vivien les dones i, una vegada més, va reclamar el dret de les dones al sufragi. Va fundar el grup "Acció Femenino" que va tenir una intensa activitat. L'any 1932, amb el motiu de les eleccions del Parlament de Catalunya, Karr representava les queixes de totes les dones catalanes.

Les dones que esmentarem a continuació, són les que van protagonitzar el primer moviment feminista reivindicatiu dels drets de les dones. Van formar un col·lectiu tan unit que fins i tot els seus enemics atribuïen les accions de les unes a les altres en les seves crítiques. Aquestes dones es van organitzar en associacions i clubs femenins, on es reunien periòdicament per debatre i van redactar manifestos, discursos, proclames, revistes i pamflets. Van ser les dones més significatives del moviment feminista i van ser perseguides i algunes executades, tant si van defensar els drets de les dones amb iniciatives polítiques i pacífiques com si ho van fer amb les armes al costat dels homes.

- **Etta Palm:** Va ser una revolucionària que en plena Revolució va fundar la "*Sociedad Patriótica y de Beneficiencia de las Amigas de la Verdad*". Va ser el primer club format

²⁸ Informació extreta del portal web: http://es.wikipedia.org/wiki/Kate_Sheppardv

només per dones, amb la finalitat de reivindicar la igualtat entre els sexes. Al desembre de 1790, va llegir un discurs sobre la injustícia de les lleis on va destacar que les dones havien de ser tractades de la mateixa manera que els homes i no com a esclaves. La seva gran defensa a favor de l'educació dels drets polítics i de l'assistència social de les dones i per una llei de divorci, va ser molt admirada. Etta Palm, va fugir de París al 1793 i, un any més tard, va ser detinguda i empresonada al 1794.

- **Pauline Léon:** Va ser una activista radical i feminista durant la Revolució francesa. El 6 de març de 1791 va assistir a l'Assamblea Nacional per representar les dones parisenses i intentar que es formessin militarment per protegir-se dels contrarevolucionaris. Va fundar la *Société des Républicaines-Révolutionnaires* que un any després, les autoritats la van tancar. Juntament amb Théroigne de Méricourt i Claire Lacombe, va capitanejar unes insurreccions revolucionàries que van fracassar. Van prendre les armes amb els jacobins i, els sans-culotte, van radicalitzar la Revolució. Juntament amb Etta Palm, va ser detinguda i empresonada al 1794. A partir de llavors, no se sap gaire més de la seva vida, tret de que el 5 d'octubre de 1838 va morir a casa seva.

- **Claire Lacombe:** Va ser una actriu i activista feminista francesa i revolucionària. Va ser involucrada en un cas que va causar la seva pèrdua: el Saló de la Dona va acusar les Republicanes Revolucionaries d'haver-les obligat a portar el barret vermell, peça de roba que només els homes podien portar. Animades, les dones del Saló van fuetejar Lacombe. Aquest esdeveniment serveix com a pretext per al govern revolucionari, que va prohibir tots els clubs de dones, començant per les Republicanes Revolucionaries.

- **Olympia de Gouges:** Al 1791, va publicar la seva fonamental declaració "*Declaració dels Drets de la Dona i la Ciutadania*", com a reacció de la "*Declaració dels drets del Home i el Ciutadà*" que només reconeixia la condició de ciutadania als homes i deixava a les dones en una situació d'inferioritat. Juntament amb Etta Palm, va encapçalar la lluita política per aconseguir que fossin aprovats els drets de la ciutadania de les dones ja que la "*Declaració dels drets del Home i el Ciutadà*" no reconeixia. Reivindicava els drets que les dones tenen per naturalesa i proposava la emancipació femenina en el sentit de la igualtat de drets de les dones respecte els homes. L'Assamblea Nacional mai va assumir el seu manifest. Olympia de Gouges va morir guillotínada el novembre de 1793, de la mateixa manera que Madame Roland.

• **Théroigne de Méricourt:** Va ser una política i feminista que va tenir un paper important durant la Revolució francesa. Defensava els drets de les dones, per aquest motiu va ser proclamada *La primera amazona de la Libertad*. Animava a les dones a recolzar els exèrcits revolucionaris i, per això va ser fuetejada en públic a la porta de la convenció per dones jacobines el maig de 1793. També va ser acusada de recolzar a Brissot²⁹, i el càstig va ser apallissar-la semi despullada al carrer durant hores. Aquest acte humiliant, així com el seu pensament d'haver fracassat durant la revolució, van fer que Théroigne iniciés un camí cap a la demència, que va acabar amb el seu ingrés al manicomí. Anys més tard va morir a l'hospital Salpêtrière de París³⁰.

4.2. DONES ANÒNIMES

Anteriorment, hem fet referència a alguna de les dones destacades pel seu sentit feminista i activista però el cert és que darrere aquesta evolució hi ha moltes persones que han sigut clau i poca gent n'acostuma a fer referència. Aquestes persones són les dones anònimes; dones que, al llarg del temps i des de casa seva, han contribuït a la millora de la situació femenina. Aquesta contribució pot ser molt variada; des de la mare que educa per igual a les seves filles que als seus fills, advertint-los a ells que han de fer feines domèstiques com ho fan les seves germanes i a elles que han d'estudiar com ho fan ells; fins a les dones que han sofert maltractaments i han sigut capaces de fer front a la situació, de denunciar i donar a conèixer el cas per tal que el mal tractador en qüestió no repeteixi l'acció amb una dona diferent. Aquí, també hi trobem les dones que tenen prou força de voluntat per no fer el que un home els mana sinó el que elles desitgen; dones que han demostrat que poden conduir millor que algun d'ells; dones solteres que dia a dia mostren que poden portar a terme una vida tan corrent com la d'una dona casada, o dones que quan en veuen una altra jugant a futbol, no pensen "quin gallinarsot!" sinó que aprecien la figura femenina en àmbits socialment estereotipats com a masculins. Dones que no es jutgen a elles mateixes per comentaris d'altres, dones que simplement es fan valorar. Això va per a totes i cada una d'aquestes dones

²⁹ Líder dels Girondins.

³⁰ Informació extreta del portal web de la wikipedia:
http://es.wikipedia.org/wiki/Th%C3%A9roigne_de_M%C3%A9ricourt

La dona ahir i avui

que amb els seus petits gestos i paraules ajuden a posar fi a la desigualtat de gènere, a la violència, ajuden a aconseguir uns drets i unes llibertats, etc. A totes les dones que, dia a dia, fan possible que els ciutadans d'una societat patriarcal com aquesta obrin els ulls i observin el que els envolta; comprovin que això no és una manera justa de viure i, sobretot, que tan sols nosaltres, els habitants d'aquesta societat, podem aprendre del passat per tal de no cometre els mateixos errors i arribar a un futur millor.

De la mateixa manera que a l'apartat anterior, també cal fer referència a totes aquelles persones del sexe masculí que, com les dones anònimes, hagin fet el possible per millorar personalment i amb això, contribuir en la millora de la societat. Perquè cada vegada hi ha més ciutadans amb els ulls oberts, més que col·laboren en la recreació d'una societat, més persones que, juntes, arribaran a l'objectiu que tant de temps fa que es busca, la igualtat entre uns i altres.

5. MASCLISME

El masclisme engloba el conjunt d'idees, actituds i pràctiques sexistes de l'home enfront la dona i creu que hi ha una superioritat sobre ella. Aquest conjunt d'activitats no només es donen en el comportament i pensament dels homes, també es dona entre algunes dones ja que si no fos així el sistema patriarcal no es sostindria. També proposa una idea de virilitat on els homes masclistes rebutgen a la dona el dret de treballar o fer els papers i activitats esportives que tradicionalment eren pels homes. Aquest mateix, castiga qualsevol comportament que es consideri suposadament femení en els homes. Al llarg de la història, el masclisme s'ha dut a terme en diversos aspectes de la societat, tant de manera directe com de manera subtil, per exemple, es va negar el dret a vot a la societat femenina durant molts anys. El masclisme és considerat com una forma de coacció física o psicològica, qualsevol ús de violència de gènere amb la fi de mantenir un control emocional o jeràrquic vers la dona. Essent aquesta forma d'expressió protectora d'una discriminació es veuen subestimades les capacitats de les dones al·legant una major feblesa. Segons Marta Vilalta, el masclisme és l'actitud basada en la superioritat de l'home i la coacció física o psicològica envers les dones (fins i tot podríem trobar masclisme entre dones també) i sense l'existència del masclisme, segurament no hagués existit el moviment feminista. Lúdia Falcón, també ens ha aportat la seva opinió dient-nos que el masclisme és l'opressió de la dona en la seva forma més extrema. Els masclistes són els que maten a les dones i les apallissen; volen que no surtin al carrer, ni treballin, ni estudiïn, ni puguin conviure en pau amb la societat.

5.1. TIPUS DE MASCLISME

Pel que fa el masclisme, hem trobat que n'hi ha tres tipus diferents. En primer lloc, trobem el masclisme coercitiu, on l'home utilitza la seva força, la moral física,

psíquica o econòmica per doblegar i minimitzar a la dona. En segon lloc, trobem el masclisme encobert, rep aquest nom ja que les seves maniobres de poder són tant subtils que arriben a passar desapercebudes. Aquest condueix a la dona a fer coses que no vol i en la direcció que ell triï. El tercer i últim tipus, s'anomena masclisme de crisi ja que solen presentar-se quan hi ha un desequilibri de poder en la relació i volen recuperar-lo.

5.2. CAUSES DEL MASCLISME

Les causes del masclisme provenen de la supremacia masculina, l'ús de la força per sotmetre als més dèbils. Normalment, aquestes actituds venen determinades per l'educació que ha rebut cada individu, on s'entén a la dona com la part que ha de satisfer l'home. Aquesta ideologia prové de cultures arcaiques i, a molts països, el masclisme encara és molt normal. Hi ha moltes dones amb el problema d'haver-se educat en un ambient familiar masclista i, per això, accepta aquest mètode de vida encara que no sigui el que desitja. Moltes dones es veuen sotmeses per això; veure's dependent d'un home, del seu sou, etc.

Les causes del maltractament domèstic comencen quan la dona té desitjos per sortir, relacionar-se, fer activitats, etc. I l'home comença a sentir-se insegur d'ell mateix. D'aquesta manera, fa que la seva dona comenci a ser esclava, negant la possibilitat de que tingui més dependència, per tant, el masclista veu en perill la seva masculinitat basant-se en l'enveja, en ser possessiu, etc.

5.3. DIFERÈNCIA ENTRE EL MASCLISME I EL FEMINISME

Normalment, s'entén la paraula feminisme com a concepte contrari del masclisme i volem deixar clar que no és així. Ara, sabent que és el masclisme, podem dir que el feminisme és una resposta a tot el que hem esmentat anteriorment; una pràctica de vida que cerca l'equiparació entre els dos gèneres (drets, obligacions, etc.) tot i respectant les diferències òbvies entre els dos sexes. Segons ens ha afirmat Anna Gabriel en la seva entrevista, el masclisme equipara l'home amb l'essencial productor de béns i serveis perquè estem en un sistema bàsicament capitalista que

decideix que la producció de cures (aquell que s'encarrega del treball domèstic, de cuidar la gent gran, etc.) no és un treball productiu i només valora la producció a nivell econòmic. La societat doncs, s'estructura amb això, margina el treball de cures, centralitza el treball productiu i situa l'home al mig. A partir d'aquí el masclisme s'envalantona perquè té un sistema que el situa en el centre i d'aquí les actituds de manysteniment de la dona, reafirmació de que la dona s'ha de quedar en un espai domèstic, etc. Per tant, el masclisme és l'actitud envalantonada que facilita l'organització patriarcal de la societat. Tenim actituds masclistes perquè ens hem organitzat d'aquesta manera determinada. El feminisme, doncs, és la resposta a tot això, però no podem dir que és al mateix que el masclisme. La organització social no és justa i el feminisme ha creat una alternativa per tal de que totes aquestes desigualtats s'equiparin i que la societat canviï. Cristina Vilardebó, també ens ha expressat la seva opinió dient-nos que per ella, el masclisme i el feminisme no és el mateix. Per ella el masclisme es basa en la superioritat de l'home i en canvi, el feminisme es basa en la igualtat. En tots els sentits el feminisme busca equiparar homes i dones en els seus drets i obligacions, tenint molt present que ni homes ni dones som iguals comparativament ni tampoc entre nosaltres mateixos. Ella, ha deixat clar que les dones no volem ser millors ni que som millors que els homes, sinó que volem que homes i dones, a nivell individual, sigui tractat igual que la resta i amb les mateixes oportunitats.

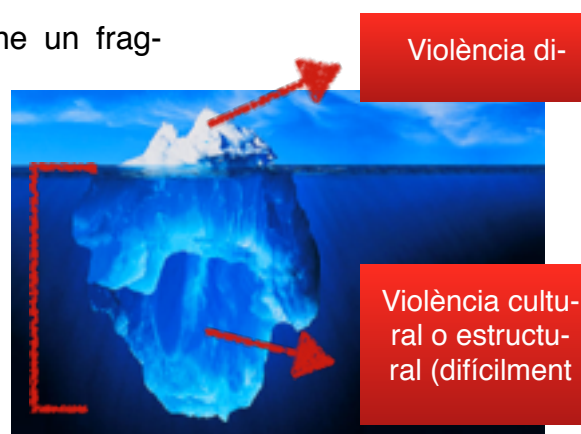
6. VIOLÈNCIA DE GÈNERE

La violència és tota aquella conducta exercida de manera conscient amb la finalitat de causar perjudicis a una víctima. En el cas de la violència de gènere estaríem parlant d'una víctima del sexe oposat al de l'agressor. És molt comú denominar aquesta violència com a “violència masclista” ja que la majoria de casos determinen un home com a l'agressor, però hi ha excepcions. De la mateixa manera, cometem un error quan utilitzem aquest terme com a “violència de parella” ja que aquesta última no sempre és d'un sexe cap a l'altre. La violència de gènere és un problema greu i molt comú en la societat tot i què és un tema força ocult. En diverses ocasions hem vist comparada la violència com un iceberg: davant la immensitat d'aquest, a simple vis-

ta, nosaltres només som capaços d'apreciar-ne un frag-

ment insignificant. A la part superficial trobaríem, per exemple, el maltractament físic el qual és fàcil de percebre al veure la víctima o, simplement, els casos de maltractament que han estat denunciats. Per altra banda, hi ha la part “invisible” en la qual hi trobaríem la resta de comportaments que perjudiquen a la víctima però que des de fora costen d'identificar; des de negació de drets fins a l'anul·lació de la persona, i que no han estat denunciats.

Segons Glòria Casas, les violències són omnipresents i per dir això es basa en l'Enquesta de Violència masclista a Catalunya³¹. Cal dir que cada vegada hi ha més conscienciació sobre aquests temes i les dones denuncien cada vegada més. No obstant això, encara queda molt per millorar perquè fins que no es tracti d'una situació de

Representació de la metàfora de l'iceberg referent a la violència en contra de la dona.

³¹ Segons aquesta enquesta, un 25% de les dones residents a Catalunya han patit algun tipus de violència masclista greu al llarg de la seva vida.

transparència total, gràcies a la qual es puguin evitar finals desastrosos, no es podrà deixar de lluitar. Una de les entrevistades, Laia Pajuelo³², ens diu:

“Mentre a les dones se les continuï matant per gelosia, controlant la manera de vestir, obligant-les a tenir relacions sexuals, discriminant per tenir vagina, etc. la situació serà la mateixa, i totes aquestes coses continuen passant, així que el balanç que en faig és d’alerta, de no baixar la guàrdia...”

6.1. EL CICLE DE LA VIOLÈNCIA, CAUSES I CONSEQÜÈNCIES

Hem de tenir present que quan parlem de violència de gènere no estem parlant d’una actitud que sorgeix d’un dia per l’altre de la mateixa manera que tampoc estem parlant d’una actitud existent des del primer dia en que l’agressor i la víctima³³ es coneixen. En la majoria de casos, hi ha un procés fins a arribar al maltractament. Normalment, és difícil identificar un futur amb violència ja que, al principi, tot sembla anar bé.

Cicle de la violència.

La relació és una relació ordinària però al cap d’un temps hi ha certs comportaments que resulten violents. En aquest punt de la relació, la majoria de dones encara no en són conscients. Es tracta de comportaments de vigilància (començant per preguntes i acabant amb el control total de les seves xarxes socials, del telèfon mòbil, seguiments, etc.) o comportaments d’aïllament (començant per demanar més estones junts i acabar separant a la víctima del seu nucli familiar, d’amistats, etc.) entre d’altres. Al principi, l’agressor ho fa de forma tant sublim que la víctima no se’n dóna compte i, fins i tot, aquesta ho percep com una dedicació cap a ella que li

³² Entrevista completa a l’annex.

³³ Per il·lustrar les diferents tesis amb exemples, utilitzarem la situació següent: violència de gènere dins d’una parella heterosexual i en la qual, la víctima és la dona.

agrada. Respecte això, Laia Pajuelo ens ha dit que les violències digitals³⁴ la preocupen molt. Després d'aquesta primera fase, sovint, aquest maltractament augmenta. Pot arribar el maltractament psicològic i, fins i tot, el físic. En aquesta fase, el maltractament pot començar per insults, seguits d'amenaçes, cops de puny, i així fins a arribar a les pallisses (en alguns casos a la mort). Tot i així, després d'aquestes agressions més preocupants, l'agressor acostuma a fer-se perdonar, a prometre que no tornarà a passar i durant un temps s'ocupa de "tornar a enamorar" a la víctima amb la finalitat de posar-li una vena als ulls que li permeti seguir pel mateix camí sense que la víctima en sigui conscient. Per tant, sobre el cicle de violència podem extreure les següents conclusions:

- Hi podem distingir tres fases generals: la primera en la qual l'agressor comença a desenvolupar comportaments de control i/o aïllament; la segona on es troba el nucli de l'agressió, el maltractament perillós per a la víctima i, finalment, una fase en la qual l'agressor es disculpa i tot torna a la normalitat de manera intermitent.
- La víctima, sovint, no percep la violència fins que aquesta està força avançada.
- És violència moltes coses més de les que considerem com a tal.
- L'agressor no sempre mostra un caràcter agressiu, de fet, la violència més preocupant és en la qual l'agressor fa creure a la víctima que tot és pel seu bé i que, tot el que fa, ho fa perquè l'estima.
- Segurament, després d'un cicle de violència, n'hi haurà de posteriors.

Pel que fa les causes podem dir que tot comença quan la persona que esdevindrà l'agressor es troba en posició superior respecte a l'altra i busca una forma d'exercir poder sobre la víctima. En el cas de la violència de gènere s'utilitzen les diferències basades en els estereotips de gènere, és a dir, conductes i actituds basades en un sistema de creences sexistes dins d'una societat patriarcal en la qual la dona està subordinada.

Respecte a les conseqüències, la primera i principalment destacable és el perjudici que rep la víctima. En els casos més extrems la víctima pateix agressions físiques que la poden portar a la mort. En altres casos, observem que les conseqüències per la víctima resulten ser psicològiques. Els casos d'aquest segon tipus, tot i no ser mortals, també

³⁴ Entenem com a violència digital les situacions següents: vigilància en publicacions i comentaris de xarxes socials per tal de qüestionar-te alguna cosa, fer tot el possible perquè tothom sàpiga que tens parella sense el teu consentiment, revisió del mòbil, etc.

són de màxima gravetat ja que la persona pot acabar anul·lada mentalment, sense honor ni dignitat, sense llibertat sexual i, inclús, amb sentiment de dependència cap a la persona que, dia a dia, està acabant amb ella.

Per altra banda, trobem conseqüències que no afecten tant sols a la víctima sinó que també a l'agressor. Segurament, en un futur, la persona agressora no podrà mantenir una relació normal i corrent sense violència de per mig. La violència es convertirà en la única forma de relacionar-se amb les persones del seu entorn i l'eina mitjançant la qual aconseguirà els seus objectius.

6.2. TIPUS DE VIOLÈNCIA I MALTRACTAMENTS

Habitualment, quan es parla de violència de gènere, el primer que ens ve al cap és el maltractament físic; el maltractar la víctima a base de cops, de força. Aquesta és una reacció força normal ja que, mentalment, tothom té molt clar que agredir a una persona és violència. Però hem de tenir en compte que existeixen molts altres tipus de maltractament, i la cosa es complica a l'hora d'identificar-los ja que alguns dels quals fins i tot passen desapercebuts per la població, els que englobaríem en l'anomenada "violència simbòlica"³⁵. Laia Pajuelo³⁶ parla sobre els tipus de violència i ens diu: *"les dones patim micro i macro violències. Des de la parella que ens controla el telèfon, fins a violacions massives com a arma de guerra"*. Els següents apartats distingeixen els diferents tipus de violència pel tipus d'atac que comporten.

6.2.1. MALTRACTAMENT FÍSIC I PSICOLÒGIC

Aquest primer apartat engloba dos dels maltractaments més evidents. Quan parlem de violència física o maltractament físic estem parlant d'un atac directe de l'agressor a la víctima. Aquest atac es pot produir mitja-

El pes de les paraules és tan gran que pot produir seqüeles emocionals els danys de les quals són de magnitud equivalent a agressions físiques.

³⁵ Detallada posteriorment (6.2.2).

³⁶ Entrevista completa a l'annex.

nçant la força física o altres armes que hi ajuden (relacionada amb la violència ambiental³⁷, la qual utilitza els objectes per se llençats sobre la víctima). La conseqüència d'aquests maltractaments són lesions físiques en el cos de la víctima com cremades al cos, trencaments d'ossos, lesions a òrgans interns, entre d'altres. Com ja hem dit anteriorment, aquestes lesions poden portar a la mort.

Per altra banda trobem el maltractament psicològic. Aquest és un maltractament que pot començar amb un comentari com “no et vesteixis així, ensenyes massa” i acabar amb comentaris com “tu depens de mi per viure, sense mi no ets res” el qual sembla estúpid però la víctima se l'acaba creient. És un maltractament molt complex perquè la víctima no rep violència física que li pugui causar la mort però sí que rep una sèrie d'acusacions, amenaces i insults que acaben resultant seqüeles psicològiques que poden desenvolupar una depressió i aquesta pot acabar amb el suïcidi. Per tant, ambdós tipus de violència poden ser igual de perilloses. Sovint, la gent no ho veu així ja que sembla que els danys físics són irreparables i permanents mentre que els psicològics, al no ser visibles, no reben tanta importància. Però el cert és que un insult dia sí i dia també pot tenir conseqüències similars a les d'un cop de puny.

6.2.2.MALTRACTAMENTS SIMBÒLICS: DONA OBJECTE, DEPENDÈNCIA ECONÒMICA O EXIGÈNCIA SEXUAL

Aquest grup el podem anomenar així ja que no tothom ho considera violència o no és conscient de que ho sigui. Com bé diu Lúdia Falcón³⁸, tota dona ha patit agressions al llarg de la seva vida encara que sigui de manera inconscient. Ens ha dit: *“Si considera que que le metan mano en el metro no es una agresión, o que la miren de determinada manera, [...] todo esto son las agresiones que sufren las mujeres cotidianamente”*. Dins d'aquest conjunt hi podem destacar la violència cultural: actituds que presenta la gent de manera inconscient però que són considerats maltractes o discriminacions cap a un grup determinat d'individus, en aquest cas ens centrem en les dones.

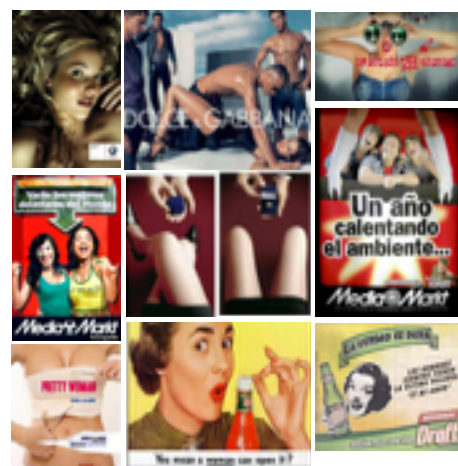
³⁷ Informació extreta de l'explicació d'una agent de Mossos d'Esquadra en una xerrada sobre violència de parella.

³⁸ Entrevista completa a l'annex.

La dona ahir i avui

Nosaltres tractarem tres d'aquests maltractaments els quals considerem força importants. En primer lloc, parlarem de la dona objecte. És un fenomen que es produeix cada dia i de diferents formes. En aquest concepte hi intervenen molt d'aprop els rols de gènere i els estereotips. Des de sempre tenim uns rols de gènere que determinen la dona com a persona relacionada amb la reproducció, la cura, el suport emocional, la bellesa; mentre que l'home és una persona relacionada amb l'activitat productiva, factor clau en el manteniment i suport econòmic, individu de fortalesa, etc. Aquests rols i estereotips són molt presents en la societat però quan es traspassen uns límits i s'abusa d'això, es produeix un atac cap a un gènere o l'altre. L'atac més habitual és cap a la dona i és l'atac determinant pel que fa la "dona objecte".

El fenomen de la dona objecte es produeix principalment en publicitat i cinema, encara que sigui present fins i tot en les nostres converses quotidianes. Aquest fenomen consisteix en utilitzar el cos d'aquesta com a forma de captar l'atenció de l'espectador. La figura femenina serveix de complement a un anunci aportant-hi atractiu sexual. Tant és l'abús que es fa d'aquest recurs que, en moltes ocasions, l'objecte anunciat passa a un segon terme per l'inconscient mentre la dona, que participa de manera subliminal, n'és la protagonista. Les imatges representen un valor afegit a l'anunci, aquest valor tan sols està present en l'espot publicitari però serveix per incitar a la compra. Gairebé sempre es mostra una figura femenina estereotipada: cos prim i alt d'absoluta bellesa. Aquesta situació, desencadena una sèrie de conseqüències socials. Entre aquestes conseqüències destacaríem la interpretació que en fa cada persona i la concepció que aquesta interpretació produeix sobre la societat: dona amb finalitat sexual, perfecció que ha de mostrar, deures que ha de complir, coses que pot fer i que no, etc. Tots aquests factors han estat presents en les campanyes publicitàries al llarg dels anys però ara, s'hi sumen, cada vegada més, el fet de provocar possibles problemes de salut, com serien els trastorns alimentaris per tal d'aconseguir un cos "d'anunci". Els nois interpreten que la tendència és un cos de dimensions com les dels anuncis i les noies s'esforcen per aconseguir-los.

Exemples de publicitat que utilitzen el fenomen de la dona objecte.

A continuació hem fet un recull d'algunes imatges que presenten el fenomen de la dona objecte.

El més sorprenent de tot això és que, com hem dit al principi, hi ha moltes altres formes de projecció de la dona objecte, i algunes de serioses. Quan estem parlant de publicitat o cinema, podem estar parlant de persones que han cregut en la seva idea i no han anat més enllà, no han sigut capaces d'explorar si darrere del seu magnífic anunci publicitari o la seva pel·lícula es maltractava la dona o la seva imatge. Però la cosa es torna més increïble quan un element de referència com pot ser un diccionari, amb cert nivell de seriositat, mostra uns resultats com els següents, en els quals hi podem veure, o no, violència de gènere simbòlica. (EXTRET DE LA VERSIÓ DIGITAL DEL DICCIONARI SOFTCATALÀ).

home

1. **nom:** cap, habitant, home, individu, persona, subjecte, tipus, ànima, ésser
2. **nom:** baró, home, mascle
3. **nom:** consort, cònjuge, espòs, home, marit

dona

1. **nom:** dama, dona, senyora
2. **nom:** cambrera, dona, minyona, serventa
3. **nom:** cònjuge, dona, esposa, muller

Veiem que mentre home és sinònim de mascle, baró, individu, subjecte, entre molts altres; dona ho és de dama, senyora, però també de cambrera, minyona o serventa.

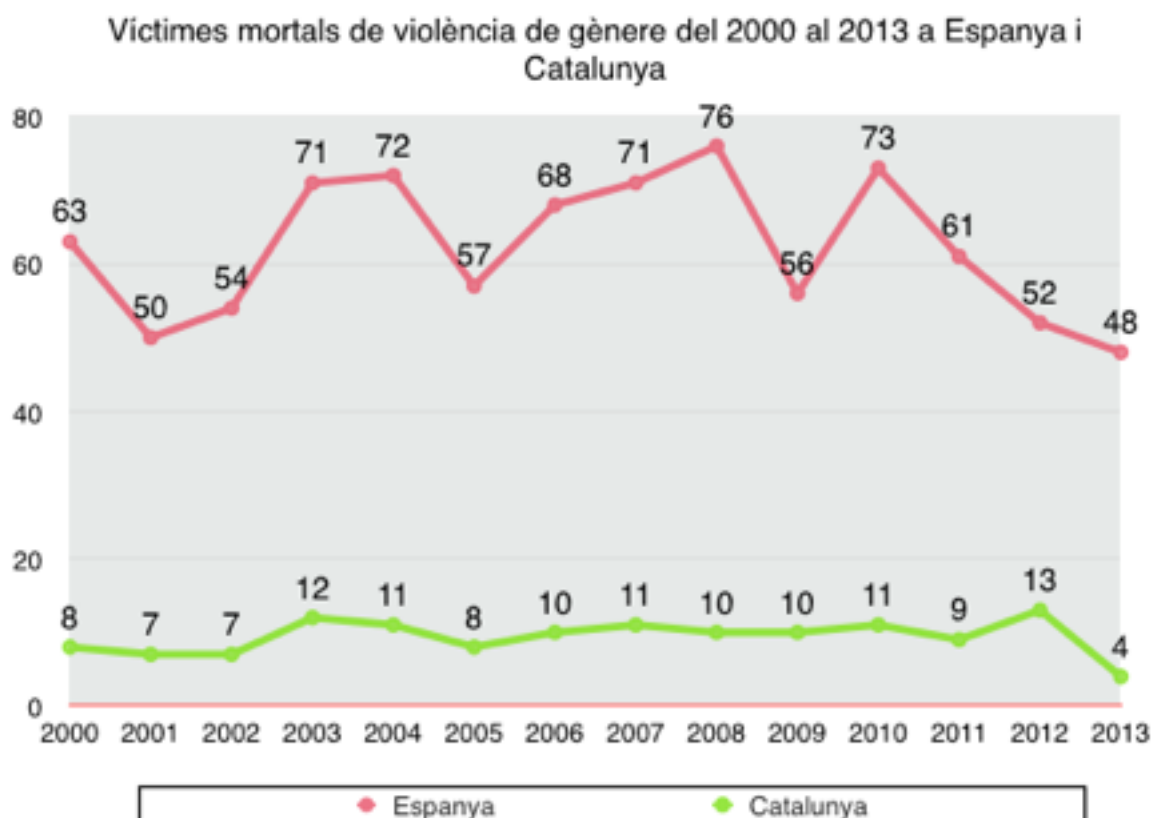
Un altre tipus de maltractament seria a nivell econòmic. Aquest maltractament no és gaire habitual en la nostra societat però sí que ho és molt en altres cultures. Consisteix en no deixar que la víctima accedeixi als recursos econòmics, educatius o laborals. Això provoca una dependència molt gran de la víctima cap a l'agressor.

Per últim destacar el maltractament sexual o exigència sexual que, com el seu propi nom indica, és tot aquella acció sexual que es produeixi sense l'aprovació d'ambdues persones. Per exemple, un de la parella força a l'altra per mantenir relacions sexuals. Més conegut socialment com a violacions.

Lidia Falcón ens ha dit unes paraules relacionables amb aquestes últimes violències: “la mujer es una clase explotada y, por lo tanto, es objeto de toda clase de agresiones y opresiones por parte de los hombres”.

6.3. EVOLUCIÓ DEL MALTRACTAMENT

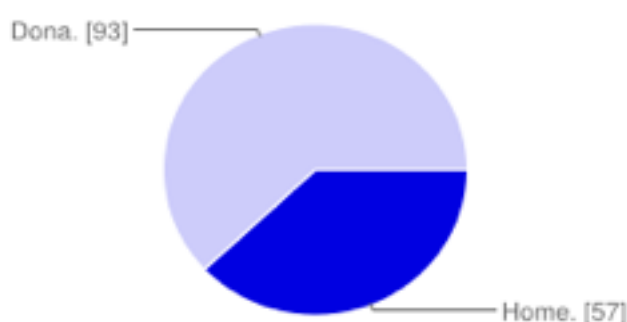
La gràfica següent mostra les víctimes mortals de violència de gènere des de l'any 2000 fins al 2013 a nivell espanyol i català. Podem veure com el nombre de víctimes és molt irregular al llarg dels anys però sempre elevat. Pel que fa a Espanya, l'any amb més víctimes, dels tretze últims, és el 2008 mentre que a Catalunya, la xifra més alta es troba a l'any 2012. També podem veure com a nivell espanyol, en els últims anys, tendeix a disminuir. A nivell català veiem unes xifres més regulars tot i que, en el 2013 trobem que també ha disminuït. Si les xifres continuen així, tot indica que hi ha una millora general però encara queda molt per arribar a la inexistència de víctimes.

7. RESULTATS D'ENQUESTES

Com ja hem esmentat anteriorment, el nostre treball consta d'una part teòrica i una altra part de treball de camp. La primera part del treball de camp és la creació i difusió d'una enquesta que ens permeti saber el que la gent pensa i, a partir d'aquí, extreure'n unes conclusions. A continuació reflectim els resultats i aquestes conclusions. Però abans, cal aclarir alguns assumptes. Com podem veure en el gràfic, la població enquestada consta de 93 dones i 57 homes. Hem pogut comprovar com, part de la població masculina, mostrava menys interès que les dones en contestar-la. També hem de fer referència a una sèrie d'obstacles que ens hem trobat al llarg d'aquesta tasca. La nostra enquesta tenia unes preguntes obligatòries i unes voluntàries. Ens hem trobat amb casos com que, en els camps obligatoris, algunes persones han escrit una lletra per tal de no haver de redactar la resposta; o bé, persones que havien contestat afirmativament una pregunta, llavors responien la següent encara que fos només pels que havien contestat negativament. Això hauria suposat fer una estimació dels resultats de manera aproximada. Per aquest motiu, a cada pregunta hem anat exclouent aquestes respostes i així, hem obtingut resultats més òptims. És per això, que el gràfic està fet sobre el total de persones que han contestat i no sobre 150 que és el total d'enquestats i, en ocasions, el gràfic no concorda rigorosament amb la nostra conclusió (esmentat a la conclusió de cada una de les preguntes en qüestió).

Sexe

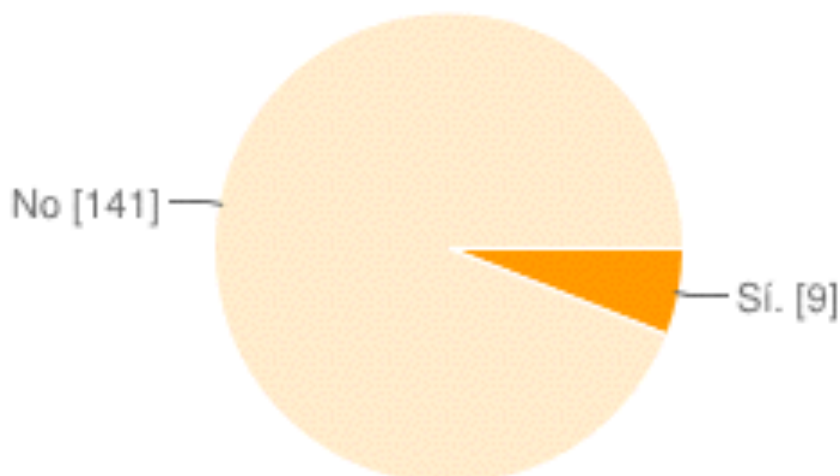

Home.	57	38%
Dona.	93	62%

PREGUNTA 1:

Des de l'entrada de la dona al món laboral, creus que ha rebut un tracte per igual envers l'home?

Sí.	9	6%
No	141	94%

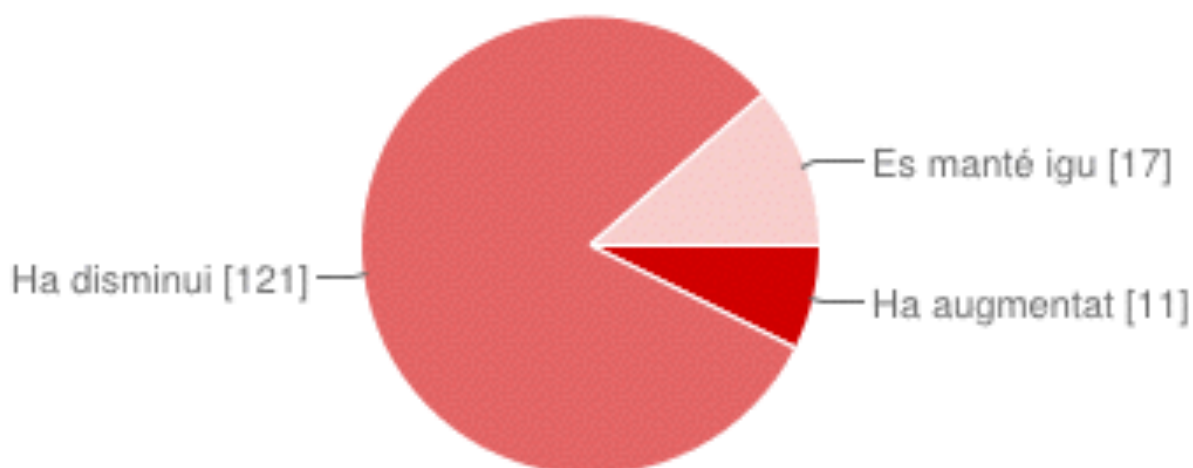

Com a resultats d'aquesta pregunta podem extreure que, en general, la majoria de dones i homes creuen que no hi ha un tracte de la dona per igual envers l'home en el món laboral. Aquesta majoria és un 93'5% de les dones enquestades i un 94'7% dels homes. Pel que fa la resta, tenim un total de 9 persones que creuen que sí que hi ha un tracte per igual entre l'home i la dona, concretament, es tracta d'un 6'4% de les dones i d'un 5'2% dels homes. Per tant, ens hem adonat que, estadísticament, l'home percep més aquesta diferència que algunes dones. Cal dir que, dels que han contestat afirmativament, tant sols dos encara no han estat en contacte amb el món laboral, és a dir, deduïm que la resta han pogut estar exposats a aquesta diferència de tracte però no l'han patit ni en coneixen cap cas.

Al llarg dels anys aquesta discriminació:

Ha augmentat.	11	7%
Ha disminuït.	121	81%
Es manté igual.	17	11%

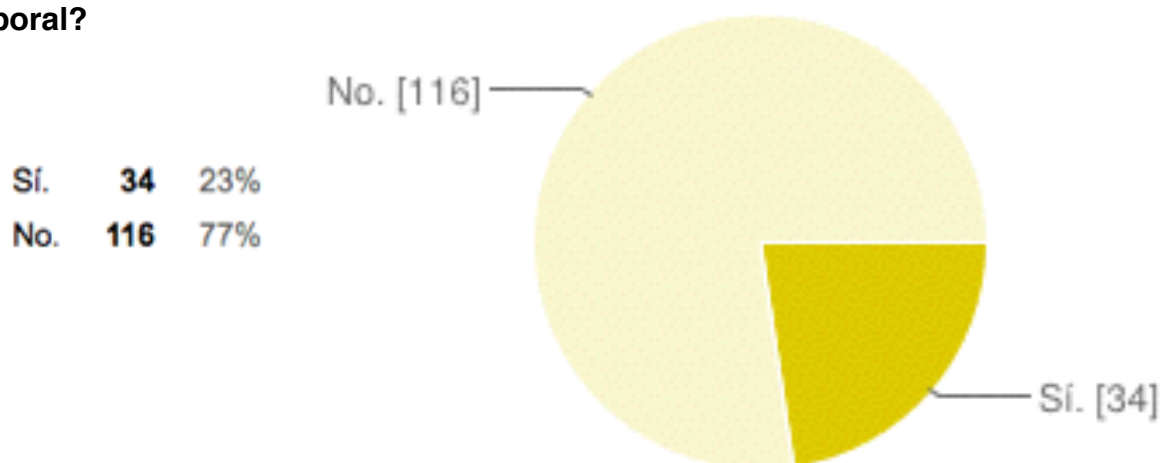
A partir de la pregunta anterior hem determinat com

creuen que ha evolucionat aquesta discriminació cap a les dones mitjançant una segona qüestió. Hem de tenir en compte que, de tots els enquestats, destaquen els joves de 16 a 20 anys la majoria dels quals ens han afirmat que encara no han tingut contacte amb el món laboral, és a dir, per respondre aquesta pregunta es basen en el seu entorn i no en experiències personals. El resultat més destacat a simple vista, és que aquesta discriminació ha disminuït al llarg dels anys. Si aprofundim amb els que han escollit aquesta opció veiem que són d'edats molt variades, concretament, d'entre 16 i 89 anys. En segon lloc, trobem la gent que creu que segueix igual, la majoria dels quals han tingut una trajectòria laboral. La minoria restant creu que ha augmentat; aquesta minoria consta d'un total de 9 persones de les quals 5 dones i 1 home encara no han ocupat un lloc de treball, fet que ens ha sorprès. Cal dir que els resultats del gràfic no concorden exactament amb els que exposem aquí ja que en el gràfic s'inclouen dues persones que a la primera pregunta han dit que creuen que hi ha igualtat de tracte, per tant, no haurien d'haver contestat aquesta segona pregunta, però tot i així, ho han fet; motiu pel qual nosaltres hem extret aquestes persones per tal d'aconseguir uns resultats més concrets. Un altre cas que ens ha cridat l'atenció és el d'un home de 72 anys, que ja ha tingut una llarga trajectòria laboral i que creu que la discriminació ha augmentat.

PREGUNTA 2:

Alguna vegada t'has sentit discriminat/da pel fet de ser home/dona en el món laboral?

Al preguntar a la gent si s'havia sentit discriminada en el món laboral hem obtingut diverses respostes. La majoria de les persones enquestades, que representen el 76'82%, ens han contestat que mai s'han sentit discriminades laboralment. El 22'51% restant han contestat afirmativament. D'entre les persones que han patit una discriminació hi ha 26 dones i 8 homes; el que suposa el 27'9% de les dones enquestades i el 14'03% dels homes. Per tant, hem pogut comprovar que hi ha més discriminació cap al sector femení que cap al masculí. Hem fet un estudi per tal de conèixer les feines en les quals la gent es sent més discriminada i hem obtingut els següents resultats:

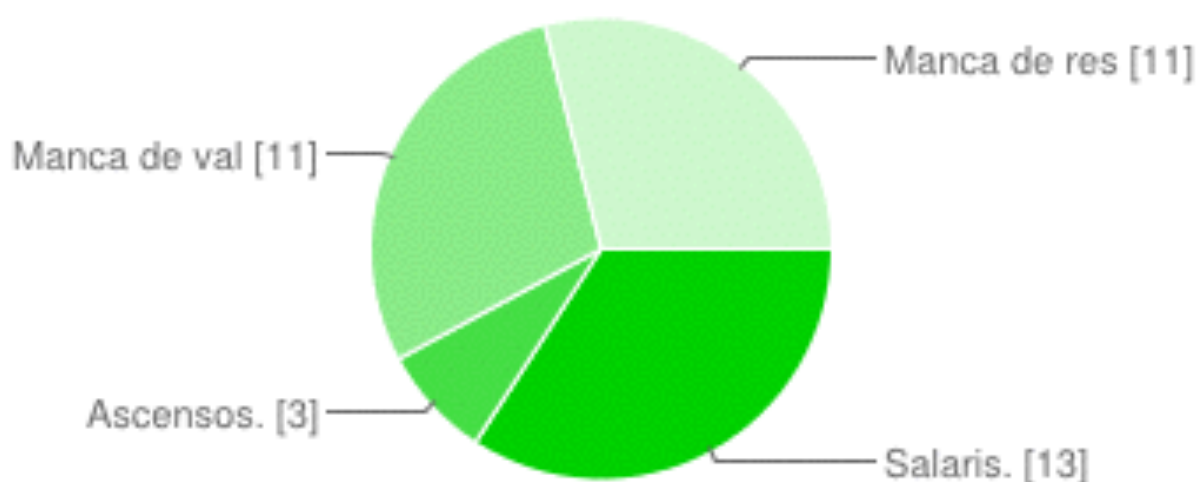
Hem classificat les feines en diferents sectors: indústria i construcció, serveis i acadèmic.

Pel que fa les dones, el sector més destacat ha estat l'acadèmic. Això ens ha sorprès ja que totes són estudiants la majoria de les quals ens han fet saber que encara no han ocupat cap lloc de treball. Per tant, hem deduït que aquesta discriminació que han patit ha estat en l'àmbit escolar. En segon lloc, trobem el sector dels serveis que engloba feines des de dependenta, monitora de gimnàs o esteticista fins a comercial, infermera o administrativa. L'últim sector distingit en l'àmbit femení és el d'indústria i construcció on hi trobem oficis com metal·lúrgica, logística o tèxtil.

Pel que fa els homes, en primer lloc també trobem el sector acadèmic seguit de la indústria i la construcció (arquitecte i constructor) i, per últim, el sector de serveis on hi trobem un cambrer.

En cas afirmatiu:

Salaris.	13	9%
Ascensos.	3	2%
Manca de valoració pel treball realitzat.	11	7%
Manca de respecte pel que fa la resta del personal.	11	7%

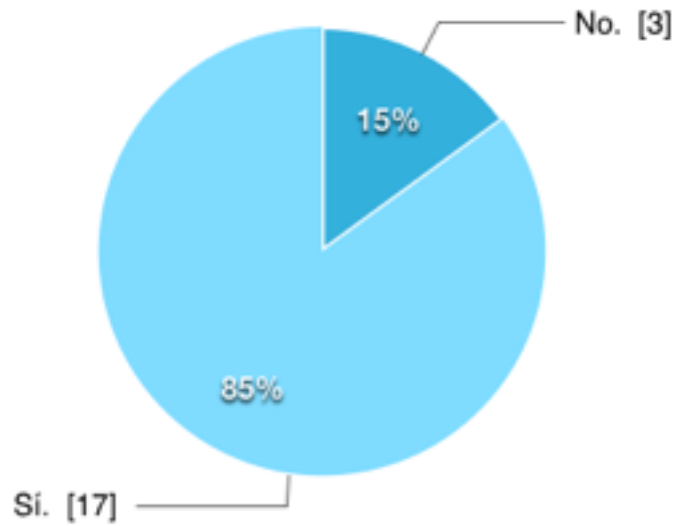

Com podem veure en aquest gràfic, la principal discriminació que han sofert les persones enquestades és salarial i manca de respecte pel que fa la resta del personal. Seguidament hi ha la manca de valoració pel treball realitzat i, per últim, els ascensos. Cal dir que els nostres resultats no concorden amb el gràfic ja que 4 persones que havien contestat negativament a la pregunta anterior han contestat també aquesta. Per tant, excloent aquestes persones, els resultats queden de la següent manera:

Salaris	11
Ascensos	2
Manca de valoració pel treball realitzat	10
Manca de respecte pel que fa la resta del personal	11

En cas negatiu, coneixes algun cas?

Sí. 17 85%
No. 3 15%

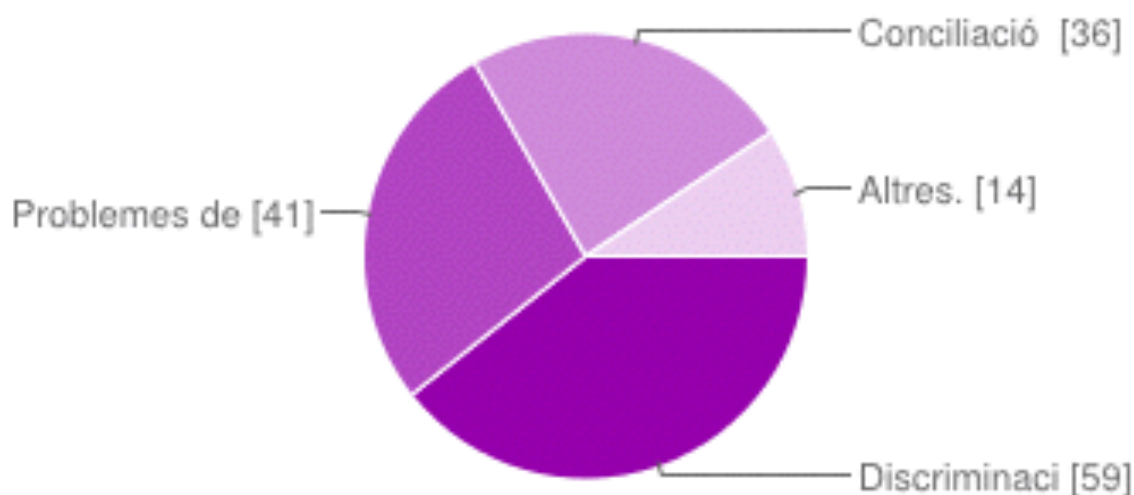

De la gent que no ha patit cap discriminació, la majoria en coneix algun cas, tant sols 3 persones no en coneixen cap. Considerem aquest fet com un indicador de que existeix aquesta discriminació i que molta gent la pateix.

PREGUNTA 4:

Quins creus que són els principals problemes que tenen les dones en la vida quotidiana, pel fet de ser dones?

Discriminació tan social, com cultural o política.	59	39%
Problemes de violència de gènere.	41	27%
Conciliació de la vida familiar.	36	24%
Altres.	14	9%

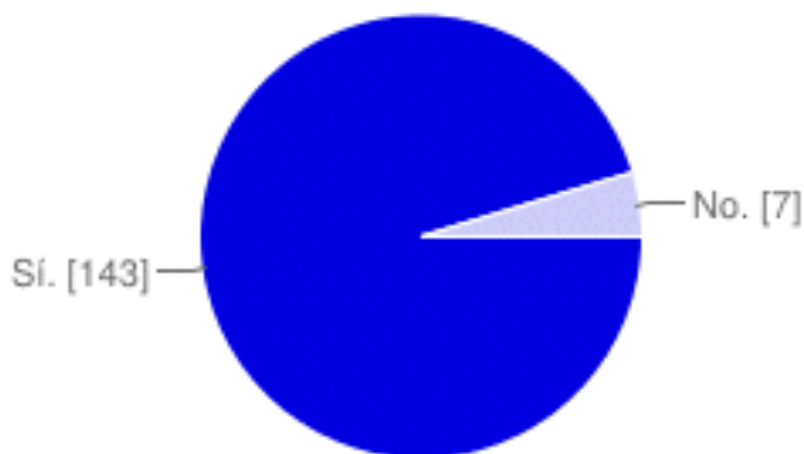

El principal problema que tenen les dones en la vida quotidiana, segons la gent que ha respost el qüestionari, és la discriminació social, cultural o política. Dels vots destinats a aquesta opció el 30'50% són masculins i el 69'49% femenins. El segon problema que la gent considera més habitual és la violència de gènere, la qual és més detectada per dones que per homes. En tercer lloc, hi ha la conciliació de la vida familiar on hi trobem una igualtat de vots entre homes i dones. Finalment trobem un 9% dels enquestats que opinen que el problema principal que té una dona no és cap dels anteriors. S'ha de tenir en compte que molta gent volia escollir més d'una opció perquè creia que totes les opcions eren igual d'importantes però s'han acabat decantant per una de les quatre possibles.

PREGUNTA 5:

Creus que el fet de ser d'una cultura determinada influeix directament en el tracte cap a les dones?

Sí. **143** 95%
No. **7** 5%

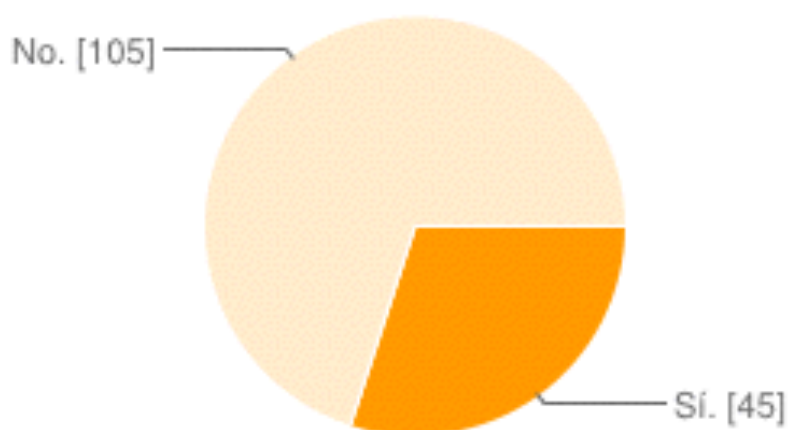

Pel que fa aquesta pregunta, de les 7 persones que han contestat que no creuen que la cultura influeix directament en el tracte cap al sector femení, 5 d'aquestes són dones i els 2 restants són homes. Aquest resultat ens ha cridat l'atenció ja que teníem el prejudici de que seria al revés. També cal dir que moltes de les persones que ens han contestat afirmativament, ens han fet arribar la seva opinió i coincideixen en que els països en via de desenvolupament com per exemple Àfrica, les seves cultures són molt discriminatòries cap a les dones.

PREGUNTA 6:

Coneixes alguna agrupació feminista que lluiti en contra de la discriminació a les dones? Quina?

Sí. **45** 30%
No. **105** 70%

Generalment, hem vist que la gent no té gaire coneixement sobre agrupacions feministes ja que, com veiem en el gràfic, un 70% ens ha dit que no en sabien cap. El 30% restant el podem classificar en dos grups: els que només saben que n'hi ha i els que en coneixen i en saben el nom. Algunes de les agrupacions que ens han dit són les següents: Institut Català de la Dona, Acció Lila, Femen, Dones per les dones, Feministes de Catalunya, etc.

PREGUNTA 7:

Per què creus que hi ha una diferència tan efectiva pel que fa aspectes tan simples com les pràctiques esportives?

Per contestar aquesta pregunta, vàrem donar total llibertat a la gent perquè respongués el que creien, és a dir, es recolzaven en els seus arguments sense tenir opcions a escollir. Els enquestats ens han expressat opinions molt variades i després d'analitzar-les les hem classificat en quatre grans grups. En primer lloc trobem aquelles opinions que expressen que aquesta diferència és deguda a les capacitats o aspectes físics. Gran part de les persones que han realitzat l'enquesta, s'han recolzat en aquest argument i destaquem l'opinió d'una d'aquestes que diu el següent: *“És evident que el metabolisme entre home i dona és diferent. Per tant, hi ha diferències clares i innegables que ningú pot discutir ja que està comprovat científicament. Però això no vol dir que hi hagi excepcions: dones més fortes i homes més dèbils”*.

En segon lloc, trobem la gent que ens ha dit que això és degut al masclisme i les discriminacions. Donaven arguments com “vivim en una societat masclista, sempre ens han dit que els homes són millors, perquè creuen que la dona és inferior a l'home etc.”. El següent grup engloba les persones que opinen que es tracta de factors tradicionals com la religió i la cultura o de prejudicis socials. D'aquest grup podem destacar l'opinió d'una noia de 21 anys que ens diu: *“Tot ve donat pels rols de gènere que tenim associats com a conseqüència del que estableix el marc de la Societat Patriarcal, en la qual es donen els valors apresos de que l'home és fort, varonil, preparat per tot el que requereixi esforç físic, mentre que la dona es veu com quelcom vulnerable al que protegir i, en moltes ocasions, quelcom que no pot decidir per ella mateixa”*. En aquest grup

La dona ahir i avui

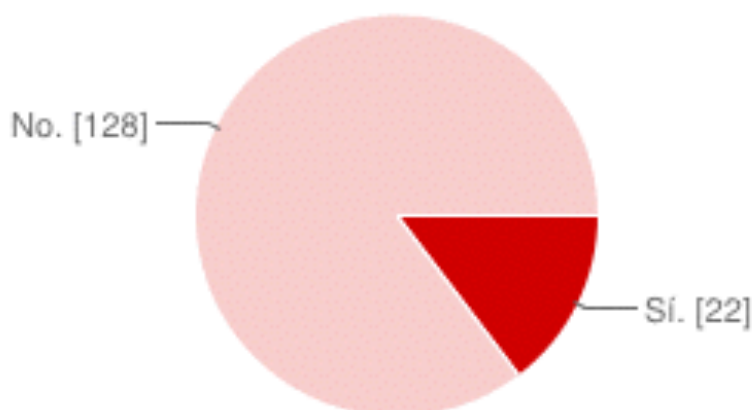
també ens han expressat que la societat ens ha acostumat a veure-ho així i poca gent s'hi para a pensar. En últim lloc, trobem persones que opinen que aquesta situació va lligada als interessos del públic i/o a l'interès econòmic. Finalment, hi ha un grup reduït de persones que no hem inclòs en cap dels darrers grups ja que eren opinions excepcionals. Trobem una persona que no creu que hi hagi diferència i una altre que creu que depèn dels mitjans de comunicació, dues més creuen que això passa cada cop menys i, per últim, una persona ens ha expressat que depèn de l'esport.

Des del nostre punt de vista, creiem que això ve determinat per molts aspectes i que tots els esmentats anteriorment tenen gran importància però n'hi ha d'altres que també influeixen. Pensem que els esports estan molt estereotipats per exemple, trobaràs poques dones jugant en un equip de rugby o de futbol professional i a pocs homes competint en natació sincronitzada o fent ballet. Poc a poc això s'està regulant ja que si ho comparem amb anys enrere, hi ha molts més homes actualment que practiquen esports considerats femenins, i a l'inversa. També hem de dir que compartim l'argument més prioritzat pels enquestats, és a dir, les capacitats físiques ja que està comprovat que els homes tenen òrgans com el cor o els pulmons més grans, però per altre banda les dones tenen avantatge en resistència i flexibilitat.

PREGUNTA 8:

Trobes normal que, per exemple, el futbol masculí sigui tan imprescindible a la nostra societat mentre que el femení queda a un segon pla?

Sí.	22	15%
No.	128	85%

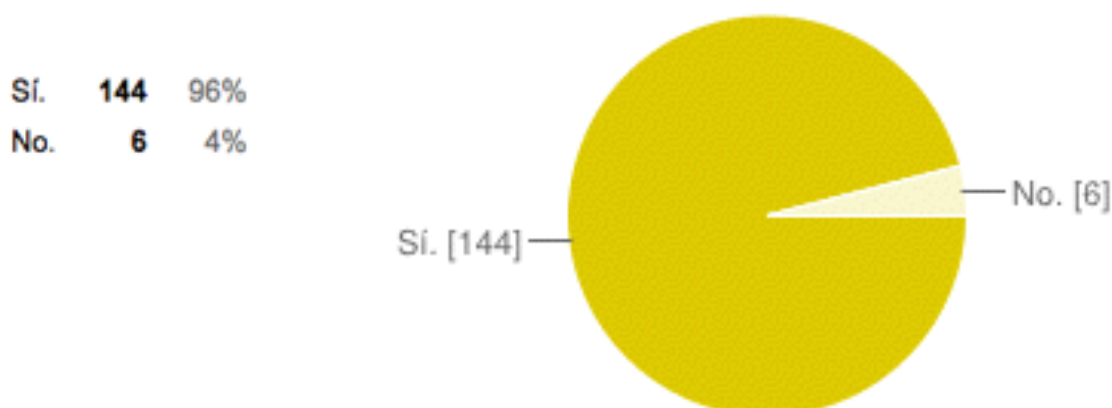

La dona ahir i avui

Un 85% de la gent ens han contestat que això no és normal, i una petita minoria que ens ha contestat que sí ens han argumentat la seva resposta dient-nos que el futbol masculí des de fa molt temps té una gran importància en la nostra societat ja que fa molts anys que es practica i s'ha establert com a símbol tradicional mundialment, mentre que el futbol femení fa menys que es practica, s'hi ha anat introduint poc a poc i encara necessita un temps per consolidar-se. Una altre raó és que el públic mostra més interès en el futbol masculí que en el femení i com que és un tema que mou molts diners, es prefereix seguir com fins ara i no perdre aquesta importància econòmica.

PREGUNTA 9:

En el món de la publicitat, creus que en ocasions s'abusa de la imatge i del físic de la dona per cridar l'atenció i que, per tant, l'acaben convertint en dona objecte?

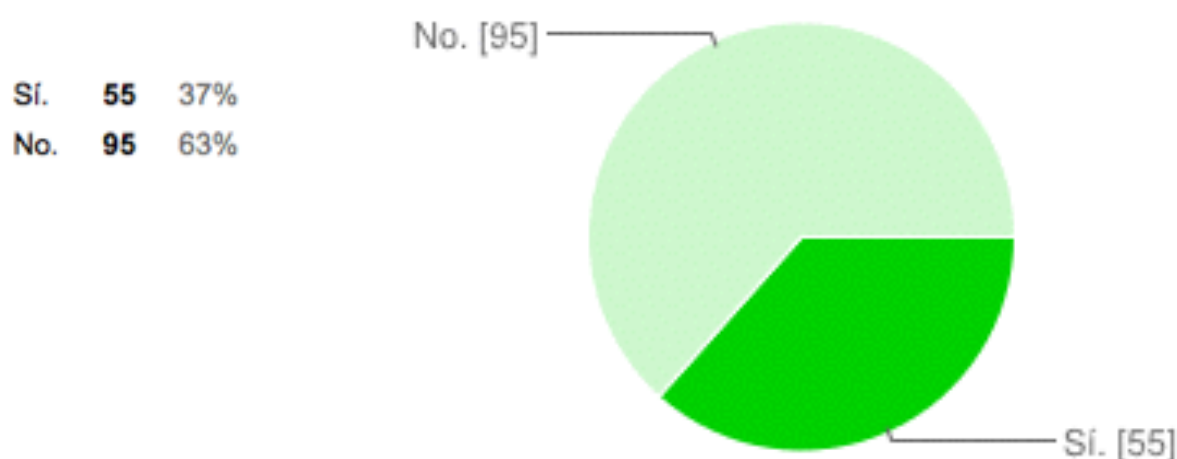

Un altre tema sobre el que hem demanat opinió a través de la nostra enquesta és la publicitat i la forma de representar-hi la dona. Els resultats han sigut molt aproximats a la hipòtesi que teníem sobre això. La majoria de gent creu que, en ocasions, la publicitat abusa de la imatge de la dona fins al punt de convertir-la en dona objecte. D'entre tots els enquestats, tant sols 6 persones han negat aquest fet, per tant, podem dir que tant sols un petit percentatge de la població no percep aquest abús o no ho veu com a tal. D'aquestes 6 persones, la meitat eren dones i l'altra meitat homes, és a dir, el fet que la dona sigui la que està exposada no influeix directament en el que pensa un sexe o l'altre. També cal dir que algunes persones han afegit comentaris; per exemple una

dona diu “Sí, pot ser que s’abusi de la imatge, però penso que són elles que s’hi posen” i que, per tant, ens deixa clar que si aquestes dones no estiguessin disposades a mostrar-se, això no passaria.

PREGUNTA 10:

Consideres que el feminisme i el masclisme és el mateix però a l’inversa?

Pel que fa aquesta pregunta hem observat que és un tema que crea força polèmica. Per començar cal dir que, com veiem en el gràfic, un 63% de les persones que han respost l’enquesta creuen que el feminisme i el masclisme no és el mateix. No obstant això, també hem de tenir en compte que el 37% restant opina que sí, i aquest resultat no fa referència a poques persones. Tant uns com altres ens han donat arguments per defensar la seva opinió i entre les més comunes observem el següent:

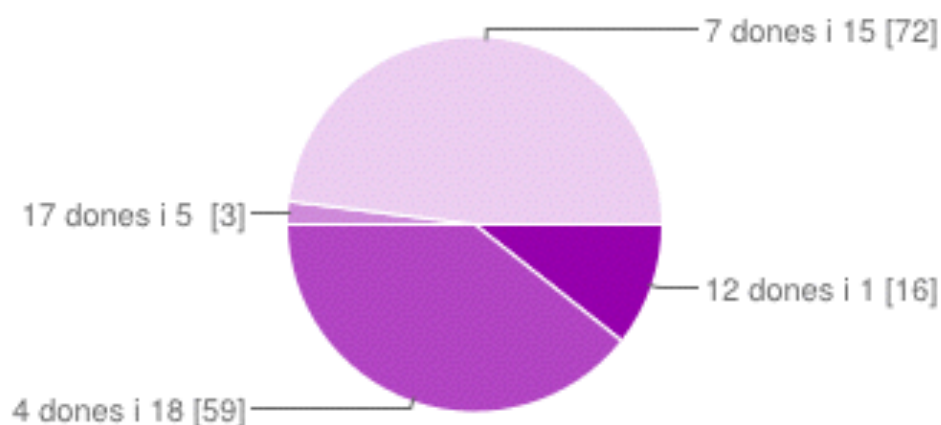
Els que opinen que no es tracta del mateix ens defineixen el masclisme com a “negació de l’altre gènere” o “comportament de menyspreu cap a les dones” mentre que defineixen el feminisme com a “reacció al ser menyspreades” o a “afirmació d’uns drets”. En definitiva, el pensament més general de la gent que no creu que sigui el mateix un terme i l’altre, és que el masclisme és un atac i el feminisme n’és la resposta.

Per altra banda trobem els que creuen que sí que és el mateix. Aquestes persones, creuen que és el mateix i algunes afegeixen “és el mateix, inclús el feminisme pot arribar a ser més radical!”. Pel que ens han dit, nosaltres interpretem que és refereixen al pes de les accions que porten a terme però no al tipus d’acció. També ens han fet comentaris com “si el que es busca és igualtat, no hauria d’haver ni una cosa ni l’altra”.

PREGUNTA 11:

Com creus que està distribuït el consell administratiu d'un banc?

A	12 dones i 10 homes.	16	11%
B	4 dones i 18 homes.	59	39%
C	17 dones i 5 homes.	3	2%
D	7 dones i 15 homes.	72	48%

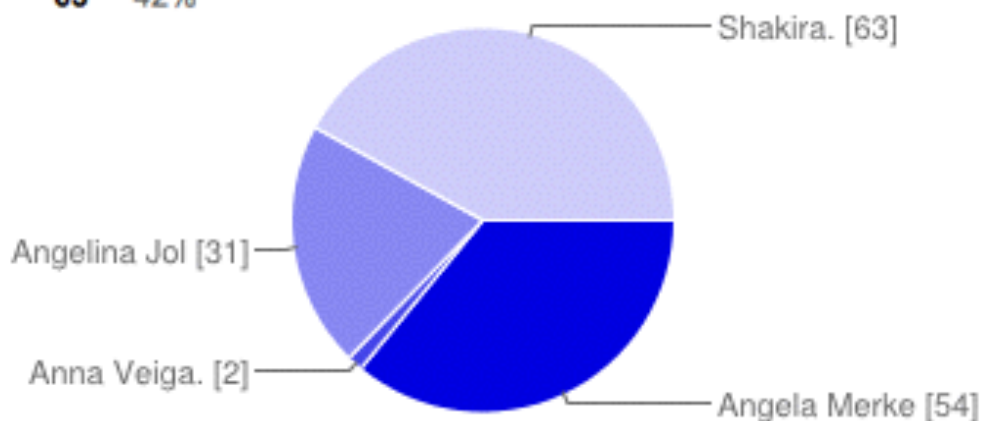

Per portar a terme una investigació sobre si la gent era conscient de com el gènere d'una persona, en ocasions, determina la seva ocupació en el mercat laboral hem agafat dades sobre un consell administratiu bancari real i n'hem fet variants per crear diferents respostes. La resposta correcta és la B (4 dones i 18 homes). Tot i així, s'ha de dir que és una situació en la qual, si no coneixem més dades sobre el banc, altres opcions podrien ser vàlides. En aquesta qüestió, els enquestats, han optat més per a la resposta D la qual és errònia. En segon lloc, trobem un 39% del total que ha votat la resposta correcta, la B. Després trobem un 11% que ha optat per una situació força igualada però on hi predomina la dona i, finalment, tant sols 3 persones han escollit l'opció que oferia una majoria de dones més evident. Cal dir que és normal que la gent no s'hagi aproximat tant en aquesta pregunta com en altres ja que, com hem dit, es tracta d'una situació real però no és en cap cas un prototip a seguir i, per tant, és una pregunta amb un marge de resposta molt abstracte.

PREGUNTA 12:

A quina d'aquestes dones coneixes més?

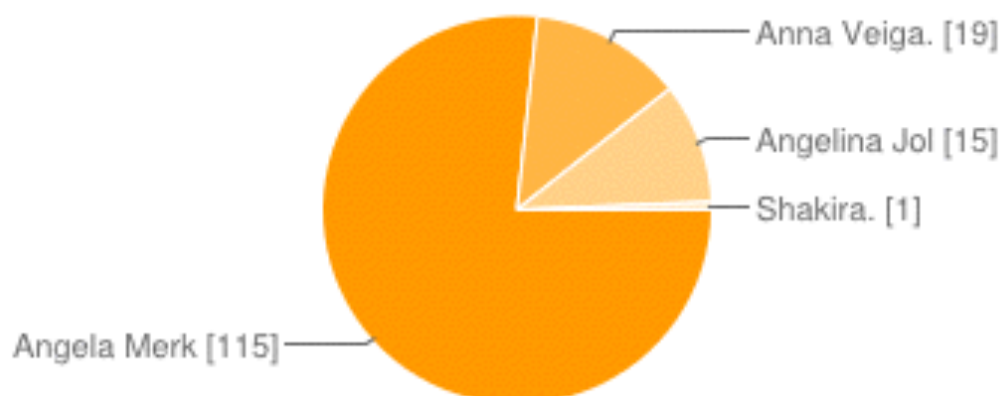
Angela Merkel.	54	36%
Anna Veiga.	2	1%
Angelina Jolie.	31	21%
Shakira.	63	42%

En el moment de plantejar aquesta pregunta volíem comprovar quin tipus de coneixement sobre personatges coneguts predomina en la societat. Hem pogut comprovar que el coneixement més extens és el coneixement de dones en àmbit artístic (en aquest cas, la cantant Shakira). En segon lloc trobem una dona relacionada amb política, Angela Merkel, escollida pel 36% d'enquestats. La següent es tractaria, també, d'un personatge artístic, l'actriu Angelina Jolie. I, finalment, la científica Anna Veiga amb tant sols dos vots. Aquests resultats no haurien de ser normals però no ens sorprenen. Com a possible conclusió de per què coneixem més algunes dones que no són tant rellevants com altres podríem dir que un dels factors clau influents és la comunicació i els seus mitjans. És totalment habitual que, una societat com la nostra, una persona sigui més coneguda per cantar bé o per ser la parella d'un futbolista d'èlit, en comptes d'una altra per haver estat guardonada o haver descobert tècniques que han suposat avenços per la ciència. De fet, observant el ressò que tenen unes o altres, des de a les xarxes socials fins als telenotícies, podem deduir a quina d'elles coneixeran més. Cal dir que, a més de la comunicació, hi ha altres factors influents però no tant determinants.

Quina consideres més important?

Angela Merkel.	115	77%
Anna Veiga.	19	13%
Angelina Jolie.	15	10%
Shakira.	1	1%

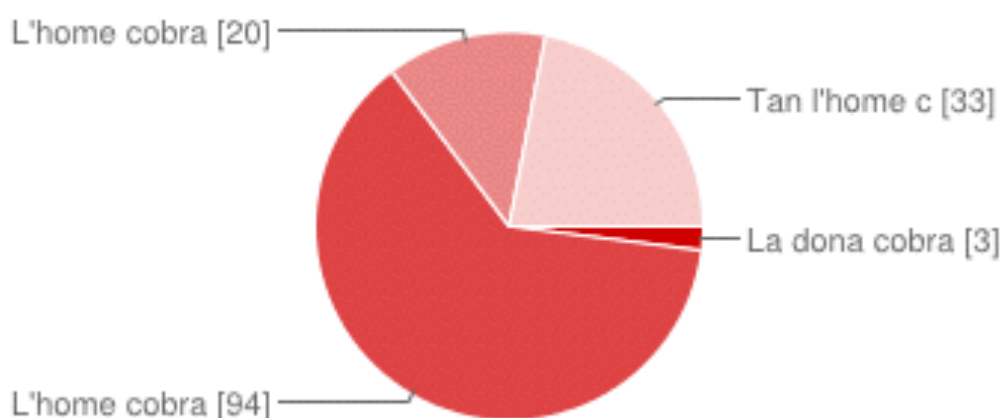

En aquesta pregunta podem veure clarament un canvi respecte la pregunta anterior. Al demanar a la gent a qui coneixien més s'ha decantat per actrius o cantants, tenint en compte com hem dit anteriorment que és del que més es parla, però en aquesta pregunta els resultats han variat completament. Sembla ser que han reflexionat sobre el grau de importància que tenen cada una d'elles independentment de si se'n parla molt o no. En primer lloc trobem a la política Angela Merkel, en segon lloc a la científica Anna Veiga, seguidament l'actriu Angelina Jolie i, finalment, la cantant Shakira Mebarak.

PREGUNTA 13:

En general, quina creus que és la situació laboral actual?

A	La dona cobra un 30% més que l'home per fer la mateixa feina.	3	2%
B	L'home cobra un 23% més que la dona per fer la mateixa feina.	94	63%
C	L'home cobra un 35% més que la dona per fer la mateixa feina.	20	13%
D	Tan l'home com la dona cobren el mateix per fer la mateixa feina.	33	22%

Per començar, volem dir que aquesta dada és aproximada. Hem trobat diverses referències³⁹ sobre el tema de la desigualtat salarial i al final n'hem extret un valor aproximat. Per tant, la resposta que hem donat com a vàlida és la B. Si observem les respostes de la gent veiem que el 63% dels enquestats han encertat la resposta, per tant, podem dir que, en general, la societat ha pres consciència de que existeix aquesta desigualtat. La segona opció més votada és que tan l'home com la dona cobren el mateix per fer la mateixa feina. A continuació, trobaríem la gent que creu que l'home cobra un percentatge més elevat que la dona, exactament un 35% més que elles. I, finalment, trobem tant sols tres persones que creuen que és la dona la què, en temes salarials, passa per davant de l'home. Sobre aquest tema voldríem destacar que moltes de les persones que han escollit la resposta correcta, creuen que poc a poc, aquesta de-

³⁹ informació referent a les desigualtats salarials

Diari en línia [europapress.es](http://www.europapress.es) - 17 de febrer del 2014

<http://www.europapress.es/economia/laboral-00346/noticia-economia-laboral-mujer-debe-trabajar-84-dias-mas-ano-ganar-mismo-hombre-estudio-ugt-20140217132917.html>

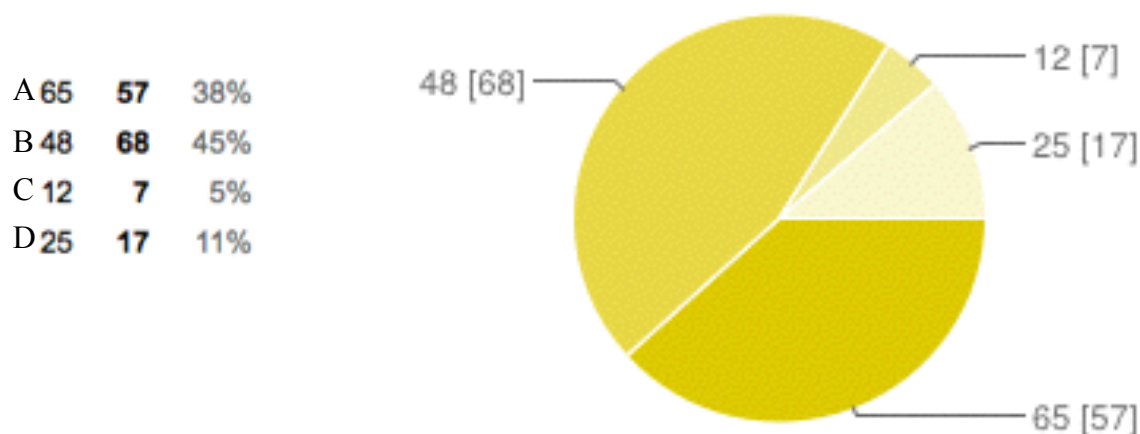
Diari *El economista* - 9 d'abril del 2014

http://www.eleconomista.es/publicidad/208545262_fondos/economia/noticias/5692460/04/14/La-brecha-salarial-a-debate-Por-que-las-mujeres-ganan-un-23-menos-que-los-hombres-.html

sigualtat va desapareixent. També cal destacar que segons el sector de treball, privat o públic, trobem aquesta desigualtat més visible o menys.

PREGUNTA 14:

Quantes dones creus que han perdut la vida per violència de gènere al 2013 a Espanya?

En primer lloc, hem de dir que l'opció correcte és la B, 48 dones van perdre la vida a causa de violència de gènere l'any 2013 a Espanya. Per informar-nos sobre aquesta dada vam consultar diferents fonts⁴⁰ que en parlaven. Analitzant el gràfic i els resultats sobre aquesta pregunta podem veure com la majoria de persones són força conscients de la realitat. El 45% del total de persones enquestades ha encertat la resposta mentre que l'altre gran quantitat de persones es concentra en la resposta A, 65 víctimes. La resta, el 16%, es divideixen pensant que hi va haver 12 o 25 morts violentes. Per tant,

⁴⁰Fons d'informació per a l'extracció de la dada.

Diari *El Mundo* - 31 de desembre del 2013

<http://www.elmundo.es/espana/2013/12/31/52c2a6ee268e3eb27a8b456e.html>

Diari *Publico* - 8 de gener del 2014

<http://www.publico.es/actualidad/492294/la-violencia-machista-mata-a-48-mujeres-y-5-ninos-en-2013>

Pàgina web *Telecinco* - 31 de desembre del 2013

http://www.telecinco.es/informativos/sociedad/mujeres-asesinadas-vigilancia-policial-violencia_0_1725150107.html

8. CONCLUSIONS

Al llarg d'aquest treball i a mesura que hem avançat la nostra recerca, hem vist que les hipòtesis plantejades en un inici s'han complert en la seva gran part. A partir de la informació tractada, podem dir que hi ha hagut una evolució pel que fa a la situació de la dona a nivell social, polític, laboral, econòmic i domèstic al llarg dels anys. A més, gràcies a les diferents opinions que ens han aportat els entrevistats, hem pogut arribar a la conclusió que, tot i haver passat per èpoques en que s'ha retrocedit, globalment ha estat un procés evolutiu favorable, és a dir, la dona està millor actualment a diferència d'èpoques passades. També hem comprovat que les discriminacions segueixen sent evidents en la seva vida quotidiana i que encara no es troben a la mateixa situació que la de l'home, sobretot en països en vies de desenvolupament. Això ho hem pogut comprovar amb les opinions dels enquestats que, com bé mostren els gràfics, alguns d'ells s'han sentit discriminats o en coneixen algun cas. Respecte la segona hipòtesi, veiem que part de la societat percep alguns conceptes de manera equivocada, però, aquesta part no és tant gran com realment ens esperàvem. Per tant, podem concloure que part de la hipòtesi inicial s'ha complert i, l'altre part també però parcialment. Hem de dir que un cop iniciada la recerca, ens van sorgir temes nous i interessants que podíem tractar en el nostre treball ja que hi estaven relacionats. Molts ens apareixien al cercar la informació però d'altres derivaven de les opinions que ens aportaven les persones entrevistades. Alguns d'aquests temes els vam poder sintetitzar i incloure'ls però d'altres, en canvi, els vam haver de descartar ja que eren molt extensos. Un tema del qual hem hagut de prescindir és la situació actual de la dona en diferents països ja que donava molt de sí i es podria fer com a únic tema del treball. Per tant, volem dir que és un treball en el qual hem tractat temes que ens preocupaven i interessaven; que són importants actualment i ho havien estat en un passat, però, cal dir, que el nostre tema principal és molt complex i que hi podríem relacionar molts més aspectes dels quals hi hem relacionat.

Aquest treball ens ha servit per fixar-nos en el dia a dia de la societat i comprovar que sovint, de manera conscient o inconscient, presentem actituds sexistes. Aquests comportaments no van determinats per l'edat ni pel sexe de la persona, ja que hem trobat des d'un nen que li ha dit a un altre: "no et disfressis de princesa, això és de nenes" o un jove que ha dit: "Les noies, com vols que sàpiguen escalar?" fins a un adult que ha dit: "Ara hi ha molt feminisme, les dones abans no es sentien tant superiors". També hem vist com una noia li ha dit a una altra: "Tots els homes són iguals" i una dona que ha dit: "els homes no podeu fer dues coses alhora". En definitiva, hem vist que el sexisme es dóna tant en els homes com en les dones, tot i que, de totes les observacions que hem fet, la majoria es dirigien al sector femení.

Fins aquí queda molt clara la situació de la dona ahir i avui, però... i demà? El futur no és previsible i, per tant, tota predicció és hipotètica. Nosaltres creiem que la situació de la dona poc a poc anirà millorant i que totes les desigualtats presents avui en dia entre l'home i la dona, s'aniran equiparant. Això no vol dir aconseguir una plena igualtat en tots els aspectes ja que hi ha diferències òptimes com és el físic de l'un i de l'altre. Per tant, al parlar d'igualtat ens referim a tenir un tracte per igual, els mateixos drets i obligacions, les mateixes oportunitats i, sobretot, ser tractats respectuosament tant uns com altres. Aquesta opinió ha estat compartida amb algunes de les persones entrevistades, com per exemple, Marta Vilalta que ens ho argumenta dient: *"espero i desitjo que anem caminant cap a la plena igualtat efectiva entre homes i dones, i que cada vegada trenquem aquelles barreres encara existents que ho impedeixen"*. Cristina Vilardebó, amb molta positivitat, ens diu que la situació només pot anar a millor ja que la dona ha demostrat la seva vàlua i eficiència. D'altres, voldrien opinar positivament però no n'estan segurs com és el cas de Lúcia Falcón, la qual pensa que si les dones no es desperten i no mostren una actitud directa i forta per acabar amb aquesta situació, tot seguirà igual o pitjor. Per últim, destaquem el desig de Laia Pajuelo: *"Vull ser positiva i creure que les nenes creixeran amb l'autoestima bona i l'autonomia necessària per no permetre situacions d'abús al seu voltant, i també vull creure que els nens creixeran construint unes noves masculinitats (...)"*.

Finalment, volem fer una reflexió personal sobre l'experiència que hem viscut fent aquest treball. Sí que és veritat, que al llarg del treball hem tingut moments difícils on se'ns han presentat diverses dificultats, però, amb exigència i constància, les hem aca-

La dona ahir i avui

bat resolent. Ens ha sorprès gratament, el fet de que totes les persones a les que hem demanat ajut i col·laboració, s'hagin implicat tant en el nostre treball, que ens hagin ofert el seu suport en tot moment i que tot i ser persones amb ritmes de vida intensos, no els hi ha importat cedir-nos part del seu temps. A més, ens han fet adonar, que per molt diferents que siguem les persones, sempre trobem algun aspecte en comú, davant el desig de canviar les coses que ens afecten a tots.

“La dona ahir i avui”, ens ha fet prendre consciència de la importància que tenen alguns aspectes que abans passàvem per alt, percebre conceptes de manera diferent a com ho vèiem abans, ens ha enriquit amb coneixements que ens poden ser molt útils sobre-tot pel fet de ser dones i ens ha fet entendre que, malauradament, cada persona s'ha d'esforçar per guanyar-se el seu lloc en la societat.

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

- Pujal, Margot: el feminisme, Desembre 2005. Barcelona, editorial UOC.
- Alemany, Joaquina: les dones també fem la democràcia, Maig 2008. Barcelona, Raval Edicions SLU, Mina.
- Lafuente, Isaías: Agrupémonos todas, Setembre 2003. Barcelona, Santillana Ediciones Generales, S.L.
- Cuesta, Josefina: Historia de las mujeres en España. Siglo XX. 2003. Madrid, Cyan, Proyectos y Producciones Editoriales, SA.
- Gago, Cànida: Atles de la dona en el desenvolupament del món. Barcelona, Editorial Cruïlla.
- Llibre: Nova enciclopèdia de l'estudiant, ciències socials.

WEBGRAFIA

EVOLUCIÓ DE LA DONA EN ELS ÚLTIMS SEGLES:

- Pernoud, R. (2001): **“La mujer en la historia”**. Humanitas no 6. Consultat juliol de 2014.

<http://www.humanitas.cl/html/biblioteca/articulos/d0159.html>

- Gaugler, K. **“Civilización de España”**. Consultat juliol de 2014.

<http://civwiki.wikifoundry.com/page/los+cambios+en+el+papel+de+la+mujer+en+Espa%C3%B1a>

- (2012): **“El rol de la mujer”**.

<http://larevolucionindustrialmekhi.blogspot.com.es/2012/10/el-rol-de-la-mujer.html>

- Lázaro, M. (2008): **“Mujeres en la Segunda Guerra Mundial”**. Consultat juliol de 2014.

<http://htiemposmodernos.blogspot.com.es/2008/04/mujeres-en-la-segunda-guerra-mundial.html>

- Angulo Blanco, Ma E. (2010): **“La evolución del papel de la mujer en dos manuales de ele a través de las imágenes”**. Consultat juliol de 2014.

http://www.mecd.gob.es/dctm/redele/Material-RedEle/Biblioteca/2011_BV_12/2011_B-V_12_22Angula.pdf?documentId=0901e72b80dbf384

- Garcia, M. (2009): **“El papel de la mujer en la Revolución Francesa”**. Consultat juliol de 2014.
<http://abalsadamedusa.blogspot.com.es/2009/11/el-papel-de-las-mujeres-en-la.html>
- (2012): **“La mujer en la España actual”**. Consultat juliol de 2014.
<http://es.slideshare.net/AlvaroPMCA15/la-mujer-en-la-espaa-actual>
- (2009): **“Evolución de la mujer”**. Consultat agost de 2014.
<http://evoluciondelamujer.blogspot.com.es/>
- Gonzalo, M. (2004): **“La mujer española en el siglo XX”**. Muface no 194. Consultat agost de 2014.
<http://www.muface.es/revista/p194/repor.htm>
- Sánchez, J. **“La evolució de los derechos de la mujer”**. Consultat agost de 2014.
http://www.ehowenespanol.com/evolucion-derechos-mujer-galeria_235394/#pg=9

PAPER SOCIAL DE LA DONA ÀMBIT LABORAL:

- (2002): **“Los inicios de la mujer en el ámbito laboral”**. Consultat juliol de 2014.
<http://www.vozdemujer.org/laboral2.htm>
- **“La mujer en el trabajo”**. Consultat juliol de 2012.
<http://mujereneltrabajo.wikispaces.com/La+mujer+en+el+trabajo>
- (2011): **“L’evolució del paper de la dona en el mercat laboral”**. Consultat agost de 2014.
<http://www.donesenxarxa.cat/l-evolucio-del-paper-de-la-dona-en?lang=ca>

ÀMBIT ECONÒMIC:

- Garcia Santos, N. (2006): **“El papel de la mujer en la economía”**. Consultat setembre de 2014.
http://cincodias.com/cincodias/2006/11/08/economia/1163102145_850215.html

ÀMBIT POLÍTIC:

- Fassler, C.: **“Desarrollo y participación política de las mujeres”**. Consultat agost de 2014.
<http://www.redcelsofurtado.edu.mx/archivosPDF/riofassler.pdf>

- (2002): **“El acceso de la mujer a la política”**. Consultat agost de 2014.

<http://www.vozdemujer.org/politica.htm>

ÀMBIT DOMÈSTIC:

- (2014): **“La violencia contra la mujer en el ámbito familiar: estudio teórico sobre la cuestión de género”**. Consultat el setembre de 2014.

http://scielo.isciii.es/scielo.php?pid=S1695-61412012000200017&script=sci_arttext

FEMINISME:

- (2010): **“Historia del feminismo”**. Consultat l'octubre de 2014.

<http://es.slideshare.net/amcdebora/historia-del-feminismo-4250226>

- Nash, M. i Tavera, S. (1995): **“Sufragismo y feminismo: la lucha por los derechos de la mujer 1789-1945”**. Consultat l'octubre de 2014.

<http://clio.rediris.es/udidactica/sufragismo2/origfem.htm>

- (2008-2014): **“Definición de Feminismo”**. Consultat l'octubre de 2014.

<http://definicion.de/feminismo/>

AGRUPACIONS FEMINISTES:

- dones.gencat.cat/ca/. Consultat l'octubre de 2014.
- <http://www.caladona.org/>. Consultat l'octubre de 2014.
- <http://donesperlesdones.blogspot.com.es/>. Consultat l'octubre de 2014.

MASCLISME:

- **“Definición de Machismo”**. Consultat l'octubre de 2014.

<http://definicion.de/machismo/>

- (2014): **“Masclisme”**. Consultat l'octubre de 2014.

<http://ca.wikipedia.org/wiki/Masclisme>

- Benavent, N. (2013): **“És el feminisme el contrari del masclisme?”**. Consultat El novembre de 2014.

<http://lafrontissa.wordpress.com/2013/04/17/es-el-feminisme-el-contrari-del-masclisme/>

- **“Dia de la Dona: treballadora o “sexy”?”**. Consultat el novembre de 2014.
- elprincipide.wordpress.com/category/1-categories/societat/masclisme-i-feminisme/

- Brenes, J. : **“Machismo: una realidad que no podemos ignorar”**. Consultat el novembre de 2014.

<http://www.tuguiasexual.com/machismo.php>

VIOLÈNCIA DE GÈNERE:

- Marcos, J. C. i Sánchez, J. M. (2006): **“La imagen de la mujer en la publicidad: estudios, análisis y ejemplos”**. Consultat setembre de 2014.

<http://www.madrimasd.org/blogs/documentacion/2006/12/24/55870>

- Cubas, O. (2008): **“La mujer como imagen publicitaria”**. Consultat l'octubre de 2014.

<http://www.monografias.com/trabajos62/imagen-publicitaria-mujer/imagen-publicitaria-mujer2.shtml>

- Martínez-Salanova, E. : **“Mujeres, miradas y estereotipos en el cine”**. Consultat el novembre de 2014.

http://www.uhu.es/cine.educacion/articulos/mujer_estereotipo_cine.htm

- Cánovas, J. L. (2013): **“El anuncio machista de la RAE”**. Consultat l'octubre de 2014.

<http://www.eltriangle.eu/es/notices/2013/10/el-anuncio-machista-de-la-rae-1230.php>

- Colectivo ConsumeHastaMorir (2012): **“Publicidad machista”**. Consultat l'octubre de 2014.

<http://www.joaquimmontaner.net/Saco/contrapubli.pdf>

- Díez, P. (2014): **“Los 10 anuncios más machistas del siglo XXI”**.

<http://www.unitedexplanations.org/2014/04/22/los-10-anuncios-mas-machistas-del-siglo-xxi/>

- (2013): **“Los anuncios publicitarios más machistas de la historia”**. Consultat novembre de 2014.

<http://lamanchaobrera.es/los-anuncios-publicitarios-mas-machistas-de-la-historia/>

- **“La mujer en la publicidad”**. Consultat el novembre de 2014.

<http://www.um.es/docencia/pguardio/documentos/practica4.pdf>

- **“La mujer objeto: otra forma de violencia”**. Consultat el novembre de 2014.

<http://www.juntadeandalucia.es/institutodelamujer/observatorio/web/observatorio/juventudmujerobjeto>